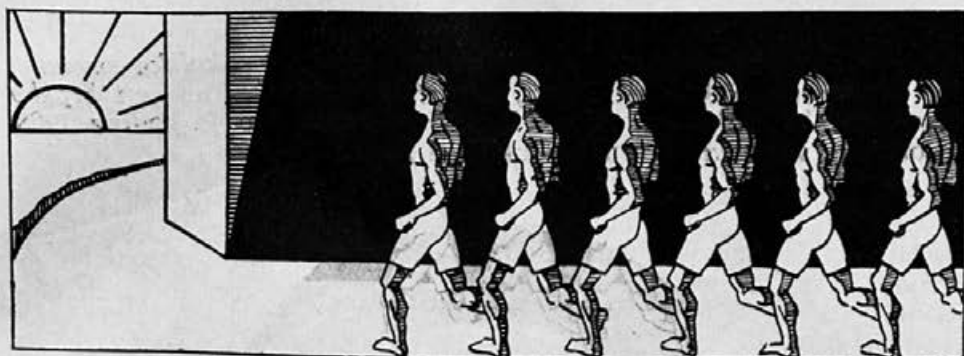

Broj 3.

Ljubljana, marta 1931.

God. XIII.

Brat dr. Ivan Oražen.

Čitava velika sokolska porodica setila se je 11. o. m. 10godišnjice smrti brata dra. Ivana Oražna i dužnost je također »Sokolića« da upozna svoj naraštaj, koji će u zrelim godinama svojeg sokolovanja stupiti na mesto starijih zaslužnih sokolskih radnika, s tim velikim Sokolom i dobročiniteljem svoga naroda.

Brat dr. Ivan Oražen rođio se 8. februara 1869. u Kostanjevici, u Dravskoj banovini. Bio je nezakoniti sin. U bednim i siromašnim prilikama protekle su njegove mlade godine, a to ga nije prečilo da u osnovnoj školi i u gimnaziji bude među najboljim đacima. Gimnaziju je završio u Novom mestu, a nato je otišao u Beč, gde se je upisao na medicinski fakultet. Kao dvadesetgodišnji mladić počeo je u Beču borbu za opstanak i ta borba bila je krasna, poštena i uspešna. Po završenim medicinskim studijama koje je kasnije nastavio u Gracu, došao je u Ljubljanu, gde je započeo lekarsku praksu. Iskazao se je naročito kao odličan hirurg i brzo je napredovao u karijeri i ugledu. Sve ga je ljubilo i poštovalo, naročito pak siromašni slojevi, kojima je uvek i posvuda ublažavao boli i nevolje.

Rodni dom u Kostanjevici

I sada, dragi naraštaju, pogledajmo našega velikoga pokojnika kao Sokola i nacionalnog radnika. Brat dr. Ivan Oražen bio je još kao visokoškolac među prvim pionirima jugoslovenske misli i neustrašiv pobornik za sokolsku ideju. U predratnom vremenu, kada je velik deo Slovena bio u ropstvu Austro-Ugarske monarhije, takav rad bio je veoma opasan i smatrao se je za veleizdaju. Ipak brat dr. Ivan Oražen je bio neustrašiv borac istine da su Slovenci, Hrvati i Srbi jedan narod, kojemu pripada pravo vlastite države bez svakih tuđih upliva, i baš u Sokolstvu video je organizaciju, koja treba da podjarmljenom narodu pomogne domoći se slobode i ujedinjenja. Primio se je sokolskog rada sa svom ljubavlju, požrtvovnošću i voljom.

Pre rata postojala su na Slovenskom Jugu tri sokolska saveza i to: Slovenska Sokolska Zveza, Hrvatski Sokolski Savez i Srpska Fruškogorska Sokolska župa. Brat dr. Oražen bio je godine 1908. izabran za starostu Slovenske Sokolske Zveze.

* 8. II. 1869.

Dr. Oražen

† 11. III. 1921.

Godine 1912. planuo je balkanski rat i brat dr. Oražen pošao je kao dobrovoljac u tadanju kraljevinu Srbiju, gde je svojom plemenitom rečju i veštom lekarskom rukom blažio i olakšavao boli srpskim ranjenim junacima. Po povratku u Ljubljani opet se je svim oduševljenjem i ustrajnošću latio sokolskog rada i pokrenuo akciju, da bi se gore pomenuti sokolski savezi udružili u jedinstveni Jugoslovenski Sokolski Savez. Do toga pak nije došlo, jer je austrijska vlada učinila

**Brat dr. Oražen govori na Vrhniku
kraj Ljubljane god. 1910.**

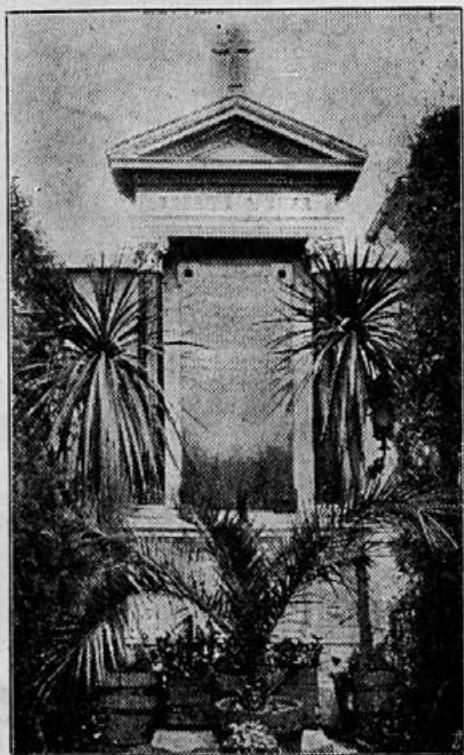
silna krila. Čitav ujedinjeni jugoslovenski narod treba da postane sokolski narod. Jedan narod, jedna država, jedan Sokol! Takovog uvjerenja i odluke otišao je brat dr. Oražen u Novi Sad, gde su se 28. juna 1919. godine sabrala braća delegati iz svih triju sokolskih Saveza da večaju i odluče o daljnjoj sokolskoj sudbini u našoj državi. Ustanovljen je bio Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca i za prvog starešinu bio je izabran brat dr. I. Oražen. Ipak već sledeće godine 1920., i to 30. augusta, vršila se je u Mariboru glavna skupština Saveza, na kojoj je konačno bila ispunjena davna želja srca brata dra. Ivana Oražna: Suglasno je bilo naime zaključeno, da se naslov Saveza promeni u »Jugoslovenski Sokolski Savez«. Time je ideja brata dra. I. Oražna pobedila.

Otpočele su pripreme za I. slet jugoslovenskog Sokolstva, koji je održan 1922. godine u Ljubljani. Brat dr. Ivan Oražen latio se je tih priprema sa svom ljubavlju i svim

sve da to prepreči. Ali pokojni brat dr. Oražen nije gubio nade, jer je bio tvrdo uveren, da pre ili kasnije mora doći do jugoslovenskog sokolskog, narodnog i državnog jedinstva.

I tako je i bilo. U svetskom ratu raspala se je trula Austro-ugarska monarhija. Sunce slobode sinulo je braći Čehoslovacima i Poljacima pa i nama južnim Slovenima, koji smo vekovima bili zatirani i ugnjetavani sužnjevi.

Iza svršetka svetskog rata došli smo južni Sloveni svoju državu, lepu i veliku Jugoslaviju. Sokolstvo je triumfiralo, jer je bio postignut prvi deo njegovog programa: sloboda Slovena. U našim redovima započeo je nov život, nov rad. I na čelo toga rada stupio je nezaboravni brat dr. Ivan Oražen, kojemu je od veselja i ponosa žarelo lice radi vlastite države, nad kojom će Soko rasprostrti svoja

Grobnica kod Sv. Krištofa (Ljubljana)

svojim raspoloživim silama. Hteo je da slet bude velika manifestacija sokolske misli. Radovao se je sletu, čitav svoj rad posvetio je samo njemu, ali kruta sudbina ga je ugrabila baš usred najintenzivnijeg rada.

Dne 11. marta 1921. zaklopio je za uvek brat dr. Ivan Oražen svoje blage oči. Bolno je odjekla vest o njegovoj smrti u sokolskim srcima širom cele Jugoslavije i zaplakalo je tada na tisuće duša, ta narod je izgubio jednog od najvećih Sokola i najplemenitijih muževa. S njime je također umro veliki dobrotvor, jer je u svojoj oporuci odredio sve svoje pokretno i nepokretno imanje medicinskom fakultetu u Ljubljani, koje ima da ga upotrebljava za osnivanje i uzdržavanje zavoda »Oražnovog dijaškog doma«. U tom domu imaju besplatno stanovanje u prvom redu nezakoniti siromašni medicinari slovenskog, srpskog i hrvatskog plemena, koji studiraju u Ljubljani.

Brat dr. I. Oražen postavio je time sebi najvidniji i najtrajniji spomenik kao dobrotvor svojega naroda. Kao Soko i kao dobrotvor ostaće nam neumrlim uzorom i vodom.

Sokolski naraštaj klanja se njegovoj velikoj uspomeni.

Naš starešina Nj. Vis. prestolonaslednik Petar ovu zimu vežbao se je marljivo u smučanju na Bledu. Pogledajte ga, kako pažljivo sluša svog učitelja u smučanju brata Pelana

Naraštaju!

Brat Hajrudin Čurić dovršava filozofske nauke na beogradskom univerzitetu te je veoma marljiv saradnik »Sokolića«. Svoje radove počeo je da šalje još kao naraštajac Sokolskog društva Mostar, otkuda je i rodom. Naraštaju, odazovite se pozivu brata Čurića, koji vam upućuje u ovom članku.

Sestre i braćo, mili naš naraštaju!

Nastala je trinaesta godina, otkako izlazi vaš jedini list »Sokolić«. Taj je list namenjen vama, našoj uzdanici, koja će nas, danas sutra, zameniti, i na kojoj će počivati opstanak naše mile zemlje. Svi vi, koji ste pratili »Sokolić«, mogli ste da pročitate mnogo lepih članaka, pesama i dr. i da se time prvom prilikom u svome životu okoristite. Zapamtite ste, zastalno, i imena pojedinih saradnika i zainteresovali ste se za njihov život i ostali rad. Sve je to lepo i pohvalno. Ali, dozvolite mi da vas ovom prilikom upozorim na nešto, na što ste do sada vrlo malo obraćali pažnju. Evo, to je ovo.

Duboko sam uveren, da među vama, koji pohađate školu, ima jedan veliki postotak onih, koji pišu i skrivaju pesme, jer se boje »kritike«, koji sastavljaju pripovetke, novele, predavanja i drugo, a da ih nigde ne objavljuju. Sestre i braćo, moram da vam kažem, da svi ti greše i da nikada neće proći dobro. Skrivati svoje radove te vrste znači sam sebi nanositi štetu. Vama, koji ste u sokolskom naraštaju, ukazuje se divna prilika, da sve vaše radove šaljete u vaš »Sokolić«. Budite uvereni, da će vam brat urednik svaki vaš rad, koji bude dobar, uvrstiti u posebnu rubriku pod »Radovi našeg naraštaja«. Time ćete pomoći i »Sokolić«, a i sami ćete biti veoma zadovoljni. Verujte mi, da sam se smatrao najsretnijim čovekom, kad mi je izišao prvi rad, pesma u prozi, u cetinjskoj »Omladini«. Od toga časa počeo sam stalno slati radove u sokolske listove, dok se u zadnje vreme nisam ograničio na naš »Sokolić« koji sam odlučio stalno pomagati. Uspomena na moj naraštajski život, koji sam idealno proveo, sili me, da budem stalni saradnik milog našeg »Sokolića«. Zato vas, sestre i braćo, molim, da i vi, kolikogod možete, pomažete naš »Sokolić«. Pomažući »Sokolić«, pomažete i svetu sokolsku misao, za koju je svaki od vas pozvan da je širi. Dovedite u svoje redove po jednu drugaricu i druga, pa će se vaš broj udvostručiti! Pošaljite vaše radove u »Sokolić«, pa će se i on proširiti! Jer »Sokolić« treba da bude miris duše i kucaj srca čitavog našeg naraštaja! Kako ga budete pomagali, takav će i on biti! Ne ustručavajte se, prionite odmah na posao, ne ostavljajte ništa za sutra, što možete danas učiniti! Razume se, kod svega toga imajte na umu u prvom redu školsku knjigu! Kada svršite sokolski posao, kada se vratite iz sokolane, nađite malo vremena i za vaš »Sokolić«!

Želeći vam svaki uspeh u radu, nadam se, da ćete se držati ovih mojih nekoliko reči i pozdravljam vas kao buduće misionare Sokolstva. Zdravo!

Tovariši v gorah.

Jutranje solnce je žarelo nad ledeniki in gorami, ki so nas pozdravljale skozi okno planinske kočice. Vsi planinci so že odšli. Samo mi trije, moja tovariša in jaz, smo še udobno sedeli pri zajtrku. Nismo hiteli. Zadnjič v tej zimi bomo drsli na smučkah proti zasneženim vrhovom in uživali srečo, ki jo nudijo višave.

Dolge ure smo nato korakali čez ledenike; skozi blaženi mir in gorsko tišino smo drčali na zvestih smučkah. Prav na najvišji vrh smo se namenili, nad 3500 m visoko, kjer je kraljeval mogočni poglavar vsega gorovja v svoji veličastni samoti.

Zdajci je obstal moj tovariš: »Kaj je to?... Že zopet!«

V presledkih desetih sekund se je oglašal žvižg. Šestkrat zaporedoma, znamenje sile v gorah! Daleč to ni moglo biti! Z največjo naglico smo se usmerili proti kraju nesreče. Kmalu smo jih srečali: Mladega moža in dekle.

»Kaj je?«

Polagoma so kapale besede. Nenavezani so vozili čez razbrazdani ledenik. Prvi se je pogreznil v globino. Nesrečna usoda je hotela, da je imel baš ponesrečeni vrv v nahrbtniku, tako da mu tovariša nista mogla na pomoč.

Z vso naglico smo krmarili proti kraju nesreče: črna luknja je zijala v beli odeji.

Hitro na delo! S cepinom sem odstranil sneg z roba razpoke in pogledal doli.

»Kako globoko?« je strahoma vprašalo dekle.

Kakšen prepad! Zastonj sem strmел v temo. Nisem mogel zagledati tal. Zaklinal sem v globino. Nič odgovora.

Eden mora doli. Kdo je najlažji? Oba sta pogledala mene. Saj bi bil šel tudi sam od sebe.

»Kdo je klical?« Glas prihaja iz razpoke.

Hvala bogu, še živi!

Polagoma sva se sporazumela. Počasi in mukoma, kot iz groba so prihajale zamolke besede. Z glavo navzdol se je zbudil iz nezvesti. Mraz da je, strašno mraz. Leva roka da mahedra brez moči; boji se, da je zlomljena. »Nekdo mora k meni, da me naveže, sam se ne morem s to svojo roko!«

Zabili smo cepin v led, ovili krog njega vrv in tako zavarovan sem se spustil čez rob razpoke. S hrbotom sem se uprl ob eno steno, z derezami na nogah ob drugo in sem se polagoma spuščal nizdol. Stene so bile strahotno gladke, zelenkasto se je izpreminjal kot jeklo trdi led. Pod menoj je zijalo črno brezдно, nad menoj se je svetila v snežni odeji razpoklina, skozi katero je tekla vrv, ki me je vezala z življenjem.

Končno sem bil spodaj. Ponesrečeni je imel ves raztrgan obraz ter je z očmi, polnimi groze in strahu, opazoval moje kretnje.

Sedaj je zopet lahko upal!

»S svojim življenjem sem bil že sklenil,« se mu je izvilo polagoma.

Neprijetno tesno je bilo tam doli. Komaj sem se gibal. Nahrbtnik je ležal razparan ob strani. Smuči in palice so po čudnem naključju ostale cele. Najprej je bilo treba spraviti te reči gori. V par minutah sem se odvezal, privezal vrv iz nahrbtnika na mojo vrv in oboje so potegnili navrh. Kmalu sta bili obe vrvi zopet pri nama. Nahrbtnik in smuči smo spravili naglo navzgor. Sedaj je naju čakala težja naloga. Polagoma, vrteč in zvijajoč se v ozki razpoki sem končno uspel, da sem privezal ponesrečenca na eno vrv. Leva roka mu je visela brez moči navzdol; pri vsakem dotiku je zaječal. Pričel se je tresti od mraza.

Rešiti človeka iz razpoke ni lahko delo. Najprvo sem moral sam na vrh, da sem mogel pomagati. Naglo sem se privezal na drugo vrv in začel polagoma, na isti način kot preje doli, plezati navzgor. Počasi, težko dihaajoč in

sopeč sem se mukoma vzpenjal kvišku. Počasi je šlo! Proti koncu sem se moral večkrat oddahnuti. Končno sem bil na vrhu. Objel me je občutek sreče, kot bi mi bil nekdo znova podaril življenje...

Šli smo takoj na delo. Deset minut težkega, naporega dela in ponesrečenec, ki je bil par ur pokopan v ledeni rakvi, je bil v naši sredini.

Medtem se je bilo vreme poslabšalo. Težka snežna vihra je divjala po ledeniku in nam zapirala vsak razgled. Okrepčali smo ponesrečenca in odri-nili. Na našo in na lastno srečo je mogel voziti, čeprav je imel zlomljeno roko.

V gladki smuki smo sredi snežnega meteža vozili nizdol. Za hip se je včasih razgrnila megla oblakov in pokazali so se divje razsekani robovi gorskih orjakov, ki so štrleli v nebo.

Zvečer, ob solnčnem zahodu — vreme se je medtem izboljšalo — sem stal sam pred kočo. Ponosno so me pozdravljali grebeni gorskih vrhov nad menoj. Tiho je bilo, tako tiho... Skozi okno kočice pa sem naenkrat slišal pogovor: »Ali ni to čudno v gorah. Še nikoli ga niste videli, ne poznate mu niti imena niti poklica in značaja, pa mu takoj pomagajte, če se mu kaj pri-peti. Človek opusti svoje lastne načrte, ki jih morda nikdar več v življenju ne bo mogel izvesti. Še več, lastno življenje tvegaš za tovariša v gorah, ki ga niti ne poznaš. Mislim, da postane človek na planinah boljši.«

In to je resnica!

A ova slika prikazuje nam Nj. Vls. princa Tomislava. Također i on je već u smučarskom odelu ali premalen je i ne smuča se još, već se marljivo sanjka

Jačajmo krila za novi polet.

Nikada nijedna ideja ma kako dobra bila, nije mogla prodrati i zahvatiti dublji korena u narodu, ako nije bilo značajnih ljudi, koji su je — i pod cenu žrtava širili među široke slojeve naroda. Ako je nailazila na sve veći i veći broj pouzdanih, vernih i iskrenih pristaša — beše dokazom da je dobra i korisna. A ideja je dobra, ako nam pruža dalekovidnost, uzvišenost i lepotu; ako u njoj pojedinac i narod nađe izvor lepšeg, boljeg i moralnijeg života, i svakog časa oseća pripravnost i vrednost žrtvovanja za njezino ostvarenje, u kojem je sadržan uslov lepše budućnosti naroda, a u tom i pojedinca. Jer dobra ideja u prvom je redu put, koji vodi k dobrobiti i blagostanju narodne celine, a istom tada i pojedinac može tražiti i naći svoju sreću.

I naš je narod stolecima, kroz boli i patnje, kroz poniženja i preziranjia, kroz borbe, poraze i pobede, vodila jedna velika i sveta ideja, koja mu je uvek ulevala nove sile da može izdržati, ustrajati i nadčovečjim naporima uspešno odolevati svojim vekovnim neprijateljima, koji su išli za tim da ga potpuno unište. Ta velika i sveta ideja sadržavaše u sebi: »Oslobodenje i ujedinjenje Jugoslovena!« To beše zapravo još bezimena, ali naslućivana — naša sokolska misao, kojoj je dao ime g. 1862. Čeh brat profesor Emanuel Toner, veliki ljubitelj naše narodne poezije, videvši kako narodni pesnik — guslar, da istakne lepe vrline, koje rese i uzdižu narodnog junaka, uspoređuje ga s hitrom, odvažnom i smelom pticom sokolom, u kojoj gleda simbol junaštva. Dakle sve navedeno pruža nam sokolska misao, koja nas potiče na ustrajan i požrtvovan rad za dobro naroda i države, usposobljavajući nas da u tom radu ustrajemo.

Bolje ćemo to shvatiti budemo li s razumevanjem i savesno delovali za njezino ostvarenje i tako polagali dobar temelj razvitku narodnog i državnog dobra. Da uzmognemo u tom pravcu uspešno delovati — moramo se jačati svestrano: duševno, telesno i moralno — za novi pobedonosni let. Sem toga moramo dobro pamtit, da samo onaj narod, koji ima mnogo članova, koji su nadahnuti jakim patriotizmom, vernošću, poslušnošću, odvažnošću i ustrajnošću u dobrom, lepom i plemenitom, i koji rado pomažu jedan drugoga i uvek su pripralni žrtvovati se za opšte narodno dobro — takav je narod sposoban za samostalan život, za stvaranje i za postizavanje pobeđa...

Jačajmo se dakle u svim smerovima i svestrano — težeći k savršenstvu, da postanemo u svakom pogledu potpuni ljudi — pravi Sokoli — granitni stupovi na kojima počiva slava, moć i veličina države. Jačajmo se telesno, duševno i moralno, jer slabici uvek podlegnu i propadaju, pošto se ne mogu održati u ogorčenoj borbi za opstanak, koja večno traje iznoseći na površinu spremne i sposobne za život.

Historija našeg naroda jasno nam govori, da smo bili i da smo sposobni — ne samo za život, već i za stvaranje. — Istina, u našoj prošlosti nailazimo na događaje, koji uzbuđuju našu nacionalnu svest — opominjajući nas, da budemo svesniji — i da samo u čvrstoj i svesnoj zajednici, stvorenoj jakim pojedincima možemo smelije gledati u našu budućnost. Znači, da moramo biti oprezni kod odabiranja i primanja novih pojedinaca u naše čvrste i ne-prodorne redove. Našu sokolsku zajednicu moraju sačinjavati Obilići, koji će u svakom činu sprečiti i onesposobiti Brankoviće, jer Kosovo — slavno i junačko, ne sme se nikada više ponoviti. — Ono je osvećeno!

Braćo! Novo polje očekuje našu osvetu, nove žrtve i novu slavu. Novo polje, koje nije stvoreno izdajom, niti krivnjom našom, već himbom, podlošću, gramžljivošću i prevarom brojčano i tehničkim sretstvima jačeg, ali je zato na našoj strani svesna i požrtvovna nacionalna ljubav, istina i pravda čuvana u jakom i zdravom telu, izdržljivom i ustrajnom duhu — ulepšanim plemenitim duševnim i moralnim vrlinama, koje uvek pobeđuju. Braćo, zato

jačajmo se; jačajmo svoja krila za novi pobedonosni let — s mišlju na stotine hiljada naše svesne, ali nesretne braće, koja čame u ropstvu kletom, jer oni očekuju našu pomoć, očekuju Vaskrs u ujedinjenju s majkom Jugoslavijom — zavetovavši se da će nas čekati dok ojačamo — i da neće nikada klonuti pred grubom silom zaslepljenog i krvlju naših mučenika opijenog tiranina i krvnika.

Nikad neće pod pritiskom sile grube,
nemoralnog i kukavnog osvajača —
naša braća narodnu svest da izgube,
jer im je duša od takve sile jača.

I zato, braćo, dužnost nam nalaže da širimo sokolsku misao u sve delove naroda, da postane u krugu našeg naroda — opće narodna, kao što je u slavenstvu — opće slavenska. Naročito je sada treba svestrano i sustavno tumačiti, jer u bratsku sokolsku obitelj dnevno pridolaze nove sile, u kojima je valja objašnjavati, popunjavati i usavršavati, u koliko im nije poznata ili jasna, ili koju krivo shvaćaju. Tim novim borcima za pobjedu sokolske ideje moramo posvetiti najviše pažnje, a naročito mladima, jer se samo od njih može stvoriti značajne ljude, dobre i pouzdane Sokole. — Iskreno, s poletom i uspešno može netko širiti sokolsku ideju samo onda, ako mu ona već u mladosti beše potstrekač i vodič dejstvovanja u duhu nacionalnom sa zavetnom mišlju i ciljem: Muževnoodvažna borba protiv svih neprijatelja naše slobode i samostalnosti — do našeg potpunog ujedinjenja!

.....

Nj. Vls. prestolonaslednik Petar pri vežbanju u smučanju

.....

Kako je zgrajeno letalo.

Živimo v dobi, v kateri mogočno raste nova veja človeške iznajdljivosti: zrakoplovba. Reči smemo, da stoji naše pokolenje na pragu njenega razvoja. Dasi je tehnika letalstva danes v bistvu primeroma še primitivna, je vendar — in morda vprav zaradi tega — že precej zamotana in zanimiva.

Tisto, kar nepoznavalca na letalu vabi, ni toliko fizikalna podlaga letanja, temveč zunanost, zgradba letala. Prva zahteva pri gradbi zračnih plovil je: doseči pri čim manjši teži čim večjo trdnost ter čim pripravnejšo obliko, da zrak ob konstrukciji gladko odteka in letala ne zadržuje. Zavaljo tega je vsak najmanjši košček na letalu dobro preračunan in preizkušen.

Najočitnejše na aeroplanu so krila, trup, krmila in vozilo. To je navadno vse, kar nepoučeni vedo.

Poglavitna so seveda krila, ki pripravijo vzdržujejo v zraku. Obrisi njihovega tlorisa so kaj različni, vendar pa se vsi bližajo pravokotniku. Razlike tiče ponajveč v obliki zunanjega konca, ki je lahko čisto pravokoten, za-

Dvokrilnik v letu

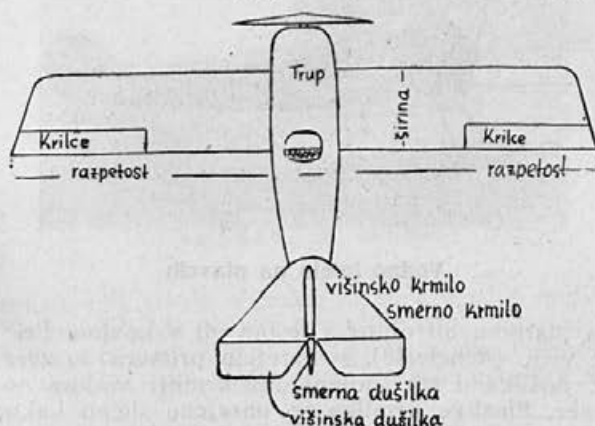
okrožen, trapezast itd. Razmerje med razpetostjo (dolžino) in med globino (širino) krila se ravna po fizikalnih zakonih. Graditelj, ki hoče ustvariti letalo s takimi in takimi lastnostmi, si izbere ustrezajoče razmerje. Ako krilo prerežemo po globini, vidimo, da ni enakomerno debela, ravna ploskev kakor bi utegnili misliti, temveč da je ukrivljeno, spredaj debelejša, proti zadnjemu robu pa čedalje tanjša. Taka oblika boljše reže in zajema zrak. Tudi razmerje med višino (debelostjo) in razpetostjo (globino) določajo fizikalni zakoni, oziroma zaželenosti. Mimogrede omenjeno, poznamo samo 10 cm, pa tudi 2 m visoka krila. Notranji ustroj krila se v glavnem ravna po višini. Razumljivo je namreč, da je izvedba trdne konstrukcije tem lažja, čim večja je višina, torej razpoložljivi prostor. Krilo male višine je sestavljeno iz dveh ali več vzdolžnih nosilcev, ki so poprek zvezani z rebri. Nosilci so diametralno speti z jeklenimi žicami. Vse skupaj je ali prevlečeno s posebno močnim platnom ali obito s ploščami vezanega lesa;* mnogo

* Opomba: Vezan les je narejen iz več plasti navadno raznovrstnega lesa. Plasti so zlepljene med seboj tako, da se smeri rasti (vlakna) križajo. S tem se pre-

pa se uporablja tudi aluminijeva pločevina. Tako zgrajeno krilo je dovolj močno, da vzdrži včasih v tisoče kilogramov segajoče sile, ki ga skušajo upogniti navzgor, zviti ali prelomiti nazaj. Ogromna, visoka krila današnjih velikanov so zgrajena nekako na način, ki ga poznamo pri železnih mostovih; tak način je seveda še trdnejši od prvega.

V vsakem primeru je smoter graditelja, doseči čim manjšo težo in čim večjo nosilno ploskev krila, ne da bi pri tem trpeli varnost in moč.

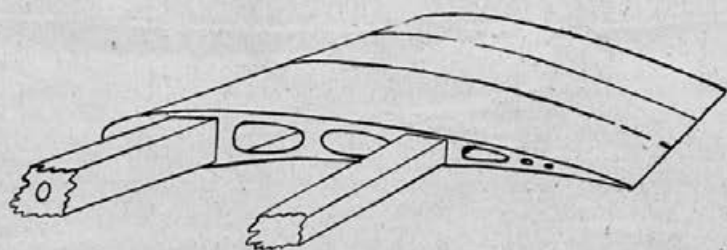
Pred leti so se letala, zlasti pa krila, gradila vsa iz lesa; danes se uporablja največ kovina: duraluminij (zmes jekla in aluminija) in čisto jeklo.

Tloris letala

Priljubljen je tudi mešani način: les in kovina. Letala iz kovine niso kdo ve kaj težja od lesenih, ker s kovino z znatno manj snovi dosežemo enako trdnost. Najnovejša tehnika stremi za tem, da bi krilo prevzelo poleg opravka, ki ga že ima, tudi še opravek shrambe za blago, gorivo in ljudi.

Za to je pri večini današnjih letal še trup. Le-ta je skoraj vedno zgrajen iz vsaj štirih vzdolžnih nosilcev, ki so zvezani s prečkami ali obroči. Tako

Krilo v prerezu

nastala polja so zaradi večje trdnosti speta in prepeta z jeklenimi žicami. V trupu so prostori za potnike in posadko, za blago in pogonsko snov ter, če niso vgrajeni drugod, za pogonske stroje. Podobno kakor krila je ogrodje trupa prevlečeno s platnom ali pa obito z vezanim lesom ali s pločevino. Kakor vsi deli aeroplana je tudi trup oblikovan tako, da zrak ob njem gladko odteka. Tu naj vrinemo opazko o vgradbi strojev. Ako ima letalo en sam motor, je ta navadno vdelan v nos trupa; pri vodnih letalih ga postavijo nad ali med krila, da ga ne poškoduje izpod čolna brizgajoča voda. Pri več-

preči pokanje in krčenje lesa. Plasti torej ena drugo nekako vežejo. Odtod tudi ime. V zrakoplovbi se uporablja skoraj edino le vezan les.

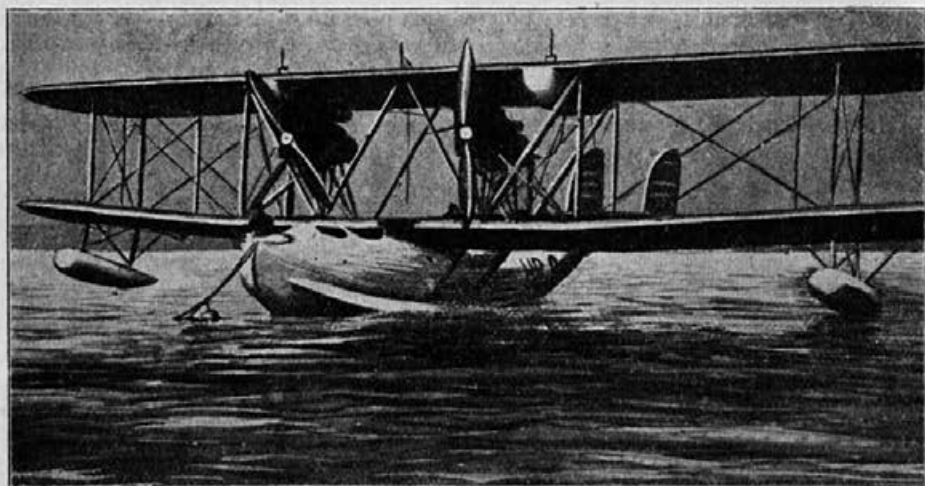
motornikih so stroji pomaknjeni na vsako stran trupa na krila, pa tudi med nje ali pod nje.

Rep trupa nosi največkrat ravne, tenke ploskve, takozvane dušilke, ki povzročijo, da letalo drži zavzeto smer in da je let miren; dušilke, kakor pravimo, letalo stabilizujejo. Ustrezajoče glavnima smerema, v katerih se letalo more gibati, imamo vodoravno in navpično dušilko; prve stabilizujejo (uravnovešajo) višino leta, druge smer leta. Ogradje iz tenkih jeklenih cevi

Vodno letalo na plavcih

je prevlečeno s platnom ali obito z lesom ali s kovino. Pri velikih letalih so tudi dušilke višje (debelejše), v katerem primeru so zgrajene podobno kakor krila. Z dušilkami sta spojeni obe krmili: vodoravno je za višino, navpično za smer. Ploskve krmilke so narejene slično kakor dušilke. Od krmilk vodijo žični vodi, včasih so to drogovi, h krmilnemu ročaju ali kolesu v sedišču vodnika. Ako letalec ročaj ali steber s kolesom potisne od sebe,

Vodno letalo na čoln.

povesi višinsko krmilo in usmeri letalo navzdol; če ročaj pritegne k sebi, se krmilo dvigne in letalo leti navzgor. Smerno krmilo se ravna z nogama; njegov učinek je enak kakor oni višinskega krmila, le da z njim vodiš letalo v levo ali v desno.

Tretje krmilo se nahaja na krilih. To so tako zvana krilca, s katerimi aeroplan nagnemo v levo ali v desno. Ako krmilni ročaj potisnemo v levo, se levo krilce dvigne, a obenem desno povesi, kar povzroči močan nagib letala na levo. Nasprotno se zgodi, če ročaj potisnemo v desno. V primeru, da krmarimo namesto z ročajem s kolesom, ravnamo krilca z vrtenjem

kolesa. Letalo, kakor smo ga opisali, počiva na vozilu, ki mu omogoča vzlet in pristanek. Kopna letala (aeroplani) imajo v ta namen na primernem lesenem ali kovinastem drogovju pritrjena kolesa, podobna avtomobilskim. Rep drsi po tleh na »ostrogi«, ukrivljenem kosu lesa ali kovine. V krajih, kjer je dosti snega, nadomeste kolesa s smučmi. Pri vodnih letalih (hidroplanih) je trup spremenjen ali v čoln, ali so tam, kjer ima aeroplan kolesa, posebni votli plavci. Tako čoln kakor plavci so narejeni iz vezanega lesa ali iz kovine. Na vodnih vozilih opazimo, da so spodaj enkrat ali dvakrat odsekana, stopničasta, kakor pravimo. Stopnica je zato, da se letalo brez težave dvigne iz vode; ako je ne bi bilo, bi hidroplan letel na površini in bi se le z muko vzdignil.

Danes smo si le čisto površno ogledali, kako so letala navadno zgrajena. Morda se prihodnjič pomenimo kaj več.

.....

Otac i sin.

Odnosi između oca i sina u mnogom su drugačiji nego među majkom i sinom. Mati se ne plaši da pokaže svoja čuvstva, kada sin ide od kuće na dug put, kada stupa u gimnaziju ili ide u rat; njene suze su naravne. Otac može imati iste osećaje, ipak misli, da ih ne sme otkriti i ne kaže, što mu leži na srcu.

Danas su odnosi među ocem i sinom manje napeti, nego što je to bilo nekada, postali su prirodniji, više domaći. Dobro je, ako je sin s ocem dosta iskren, da mu se poveri bilo u kojoj stvari, da mu se može da ispovedi. Svaki je otac vredan toga imena, ljubi svoga sina više nego samoga sebe, srećan je, da ga njegovo dete nadmašuje u darovitosti, jakosti i dr. Ljubav ne fali, nego pak često takt, obzirnost, koja mora biti tolika, kao u pravog diplomate. Bolje otac neće moći da učini, ako želi da postigne sinovlje poverenje, nego da se drži gornjega. Odlično znamenje vremena jest to poverenje, ta iskrenost i srdačnost, koja vlada među mnogim očevima i sinovima, kako to piše list »Delineator«. Na pitanje, postavljeno đacima nekoga razreda Yaleske univerze: »Kojem se mužu na svetu najviše divite?« — većina je odgovorila: »Svojemu ocu«.

(nk.)

.....

Pavičević Mićun, Zagreb:

Žali flašu, više nego glavu.

Za vreme bitke na Tarabošu, u balkanskome ratu, trebalo je proći preko neke gole i veoma nepristupačne stijene, kroz tursku vatru, nizbrdinom, da se dođe do vode. Često se događalo, da koji od crnogorskih vojnika podje, i da se više ne vrati. Jednoga dana Miraš Jokašev s Ceva podje sa flašom u ruci, kroz kišu turske tanadi — da prihvati vode sa izvora. Korača uspravan, kao da ide u svatove. Pljusak tanadi prohuji mu oko ušiju.

— Vidji, poganskoga sina, što učini, a u što ću sada vode donijeti vojnicima?!

.....

Budimo otporni!

Najvažniji uslov za uspešan rad i duševnu sreću čoveka jest zdravlje. Mnogi neprijatelji podmuklo ugrožavaju čovečje zdravlje.

Neprestano ljudi se tuže na hunjavicu, špansku bolest, prehladu i slične nevolje. Najčudnije je pri tome, da baš najoprezniji ljudi, koji se boje i najmanjeg povetarca i propuha i koji su uvek tako brižno pokriveni i obučeni, ti se baš najviše tuže.

Zima im je prehladna, leto pretoplo, voda nedovoljno topla; kada se vreme menja, ti ljudi se pak redovito razbole.

Poznam takove osetljivce, koje u ugrejanoj sobi zebu noge, hvata led po leđima i samo ih debela odeća i papuče koliko toliko ogreju.

Što dakle da činimo?

Vidim dečake, koji napola bosi, lagano obučeni trče po mrazu i zimskom vetru te su pri tome veseli i nikada se ne tuže na bolest. Zašto?

Stvar je veoma priprosta. Naučiti moramo svoje telo na zimu i njene neprijatnosti — moramo postati otporni.

Naravno, ne smemo u januaru, kada je deset stupanja ispod ništice, stojati na ledu napola goli i polevati se sa mrzлом vodom — to bi bio ekstrem, skrajnost, koja zdravlju nikako ne pogoduje. Najbolje je početi u proleću ili u jeseni.

Najpre umivamo sa svežom hladnom vodom lice, vrat i ruke. Zatim, iza jednog tedna, od 5 do 10 minuta otiremo prsa, bokove, vrat i zatiljak, i to kroz ceo tedan. Dalje pak, postepeno, krpu uvek sve više namaćemo s vodom. Spočetka je to neprijatno, ipak nakon par obrisu počne koža da se crveni, krv ju sve više ogrejava i odmah osećamo ugodnu naravnu telesnu toplinu.

Nakon jednoga meseca takova kupelj osvežava i postaje prijatna i na taj se način na to priučimo, te nam je neobično, ako to ma i jedamput napustimo. Kasnije možemo uzeti i još hladniju vodu.

Za vežbača je, da postane otporan, najodličnije sredstvo vežbanje bez košulje. Ali se to mora leti početi. Nakon par prostih vežaba u vežbaonici ili vani, oćutimo ugodnu toplinu, koja sa daljnjim vežbanjem postaje sve veća, a koju pak blaži gibanje zraka usled naših naglih gibova.

Pomislite na kupanje! Pre nego stupimo u vodu, čini nam se voda hladna, odmah zatim pak, nakon nekoliko zamaha, postaje topla i vrlo ugodna.

Slično je to takoder i po zimi. Ako idemo vani na vetar, osećamo neprijatnu studen i udaranje vetra, ali ipak nas takoder jaki i ledeni istočnjak među hodom ili pri skijanju tako pregreje, da nam se čini ugodan i rado podnašamo njegovo duvanje.

Za vreme služenja u vojsci bili smo upravo slabo pokrijeni i katkada smo radi studeni jedva čekali da osvane jutro. Odmah nakon buđenja trkali smo ravno na studen, k česmi ili potoku, i tamo sa mokrim obrisacem protrljali obamrle udove. Ne mogu ni da vam kažem, kako je izvrsno na nas delovalo to umivanje. Ceo dan smo zatim gazili po blatu na ledu i vetru i verujte mi, niko nije dobio ni hunjavicu ni špansku, svi smo bili rumeni i imali smo odličan tek. Samo šteta, što je bilo manje hrane.

I što mislite, kako priređuju plivačka takmičenja na novu godinu. Počam od leta pa dalje, ustrajno i postepeno nastoje da otvrdnu i postanu otporni na suncu, toplini i ledenoj vodi, pod toplim i hladnim tuševima. Trnci nas ledeni prolaze, kad čitamo, kako nekoji plivaju u vodi, nakon što su probili led da su mogli do nje. I kad čujemo, da se skijaši sunčaju na snegu, samo nas jeza hvata.

Ipak nas iskustvo uči, da ovako oštri sportovi samo još učvršćuju zdravlje i da otvrdli i otporni sportaši nikada nisu bolesni i retko dobijaju reumatizam.

Treba samo sistematičnog rada, doslednog i smotrenog nastojanja da postanemo otporni. Po zimi, po svakom vremenu hodim vani, često se skijam i kroz čitavu zimu nikad ne obolim na kašlju ili hunjavici. Samo za prolazno doba, kada se vreme menja, dobijem katkada tu bolest, ali samo stoga, jer radi blata i kiše ne mogu iz kuće, da bi jačao svoju otpornost.

Još nešto važnoga ne smemo zaboraviti. Nikada ne smemo da počnemo jačanjem svoje otpornosti za vreme bolesti ili odmah zatim, dok još nismo dobro oporavljeni, jer je organizem tada još oslabljen i nedovoljno nahrađen, te bi u takovom slučaju slični pokušaji pre škodili nego koristili.

Na koncu još jedan savet. Ujutro izvedi nekoliko prostih vežaba (kako ih omladini preporuča prezident Masaryk, koji također i sam vežba), i to će te veoma osvežiti i učiniti čvrstim i otpornim. Po letu izvađaj to na otvorenom, inače pak u zračnoj sobi ili kuhinji.

Učvršćujmo se i jačajmo svoju otpornost također i trčanjem, kao i telesnim radom, ne gledajući na to, što sunce peče ili pritiska studen.

Učvršćavanjem i jačanjem otpornosti život nam postaje ugodniji, uginamo se bolestima i slabom raspoloženju i — što je glavno — učvršćujemo zdravlje, koje nam je potrebno za uspešan rad. Jačanje otpornosti jedna je od zadaća našega Sokolstva.

Dakle, hoćemo li pokušati?

Svakako! Odmah ove godine, već na proleće!

Starešina S. K. J. Nj. Vis. prestolonaslednik Petar — golov smučar.

Kaj Američanom pri nas ne ugaja.

Če govorite z našimi ameriškimi rojaki, ali čitate slovenske časopise iz Amerike, izveste kmalu, katere naše navade Američanom niso všeč. Večina izmed njih se je preselila v Ameriko še v avstrijskih časih in se je tako privadila razmeram v novi domovini, da bi prav radi tudi nam vcepili nekaj ameriškega duha, zlasti sedaj, ko smo svobodni v lastni državi.

Najmanj jim ugajajo naši naslovi: »Gospod višji oficijal!« »Gospa svetnikova!« itd. — taki naslovi se jim zdijo kar smešni. V Ameriki je predsednik Združenih držav mister Hoover in v rudnikih dela v potu svojega obraza mister Smith. Oba imata isti naslov. Podobno se tako gospa Hooverova kakor tudi gospa Smithova kličeta z istim naslovom »misis« (gospa). Prav tako priproste naslove imajo v Franciji, ki poznajo samo gospoda (monsieur), gospo (madame) in gospodično (mademoiselle); enako tudi Italijani, Srbi in drugi.

Kakor naslove, tako nam očitajo Američani tudi naše pozdrave, zlasti: Poljubljam roko, milostljiva, Sluga pokoren itd. To so sami ostanki iz suženjskih časov, ko smo posnemali vse, kar je bilo nemškega in plemiškega ter še nismo dosegli one preproste vljudnosti, ki odlikuje samozvestne in svobodne narode. Američan, Anglež, Francoz in Srb ti bo voščil preprosto: »Dober dan« in ni zato nič manj vljuden kot mi, ki smo »ponižni in pokorni sluge« itd.

Najlepši in najbolj demokratični nagovor je pač »brat« in »sestra«, kakor je to vpeljano v Sokolstvu, in najprimernejši pozdrav je naš sokolski »Zdravo!«.

.....

Pavičević Mićun, Zagreb:

Dratio se s pola puta.

1879. godine, poslije Berlinskoga Kongresa, putovao za Crnu Goru i jedan engleski političar, s namjerom, da vidi raspoloženje duhova kod Crnogoraca, koji su na kongresu izgubili bili Hercegovinu. Engleza je pratio, kao tumač Lako Milić iz Dobrote. Dolaze više Dugoga Dola u Njegušima. Negdje više puta pjeva čobanče od svojih 12 godina iz svega glasa:

»Sve za zdravlje Cara Rusijskoga«...

Engles upita pratioca što pominje Rusiju. Lako mu objasni pjesmu čobanovu. Engles pozove čobance i na pitanje čiji je, odgovori mu, da je sin Djuka Vasova Otaševića, oficira iz Dugoga Dola. Englez poruči za Djuka i porodicu i upita ih:

— Kako možete pjevati o Caru Ruskome, kada Vam je on na Berlin-skom Kongresu oduzeo Hercegovinu.

— Onaj koji uzima, on može i da daje. U njegovo zdravlje mi ćemo Hercegovinu opet dobiti. Englez obdari Djuka i njegovu porodicu, a svome pratiocu reče:

— Vraćaj konja, moja je misija završena. Sve mi je kazala pjesma onog čobančeta.

.....

Naši pesnici

Mićun M. Pavićević (Zagreb):

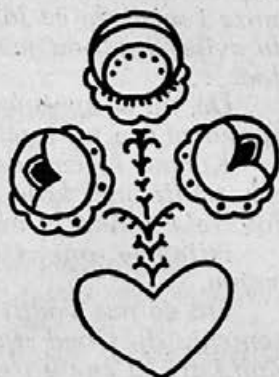
Prilip.

Oluja..., ponoć stooka i mrka
ustremila se na zidine grada,
urnebes... poklič... posrtanje... trka...
promiču borci... daždi... tane pada...

S tornjeva starih zajecaše zvona,
i k'o rijeke naplinuše čete;
i ču se gromki vik s Markova trona:
— To moja djeca moj prijesto svete!

Noć stala... Šarac trči, trči, trči,
i Markov topuz kroz busije krči...
Stoljeća su prošla od kosovskog loma,

i sad više roblje ne jeca, ne grca;
jer jedan narod velikoga srca
iz urvine Marka opet pozna doma...

Apoteoza srbijanskim vitezovima.

Priklonite glave vi što niste znali
za velika srca novih Leonida,
zagrmite himne veliki i mali
u čast jedne vojske što okove kida.

Razdanak je... Sunce treperi i sija
poljanama jezde osvetnici stari;
zamuknuo prasak turskih kuburlija;
osvećeno, krvlju Kosovo se zari...

Vardar šumi pjesmu vojsci, koja dodje
u pohode Skoplju, Labi, hučnoj Strumi
i slobodu, kralju Vaskrsnu i umi...

S vijencima zlatnim slazi Karagjorgje
i kruniše glave palih u pohodu;
dok krvav mjesec tone na zahodu...

Soko mora raditi, a ne govoriti.

T. G. Masaryk.

Radovi našeg naraštaja

Mance Davor (Zagreb):

Doći će čas!

Uz obalu plavog Jadrana leži podjarmljena. Crna neman nadvila se nad nju spremna da je proguta. Ona se bori svom snagom protiv nje. Crna neman služi se svim sredstvima, koja um ljudski smisliti može i misli da će joj tako svinuti šiju. Ljuto se vara, jer ona umesto da sviđa šiju, ona je diže, diže glavu visoko i prkosno, jer zna da će doći...

Da, mi se spremamo, da u času, kada nas pozove, stojimo spremni i ponosni, da joj možemo pomoći.

Kucnut će čas, doći će dan obračuna. Biti će težak, jer ne smemo zaboraviti one, koje je crna neman odstranila sa ovoga sveta, da bi dokazala koliko je moćna, međutim, dokazuje obratno.

Istina je, oni više nisu među nama telom, ali duh njihov ostaće trajno.

On će nas voditi u času, kada ćemo joj pomagati, da se reši crne nemani, da i nad njom zasije sunce naše, sunce slobode i bratstva. Zna Istra, a znaju i oni da će doći čas.

.....

To su naši naraštajci Sokolskog društva Banafsko Arandelovo. Malo ih je, ali kad nam kroz godinu – dve pošalju novu sliku biće brojniji i jači – razviće se

.....

Vežbe naraštaja za župska takmičenja u godini 1931.

Na uvodnom mestu 2. broja ovogodišnjeg „Sokolica“ pripomenuto je, da sve župe moraju prirediti u toku ove godine također i takmičenja za muški i ženski naraštaj.

Ovde donosimo proste vežbe i vežbe na spravama, u kojima će se takmičiti.

A. Muški naraštaj.

Sestavil H. Keber.

Sastavio: H. Keber.

Proste vaje.

Takt: $\frac{3}{4}$.

Mera: bolj zmerna.

Temeljna postava: spetna stoja, priročiti.
Dlani odprte.

I.

- I. 1. Predročiti, dlani dol,
2. skrčiti zaročno, spotoma zasukati dlani gor,
3. z desno izstopna stoja naprej, poklek z levo — desno suniti naprej gor, dlan dol, levo suniti nazaj, dlan gor,
- II. 1.—3. drža,
- III. 1. vzravnavna na levi, s prisunom desne spetna stoja — levo skozi predročenje vzročiti, desno vzročiti, dlani not,
2. veliki čelni krog not, dlani naprej,
3. vzpora čepno med rokama (z lehtmi skozi predročenje),
- IV. 1. vzpora ležno za rokama,
- 2.—3. drža,
- V. 1. vzpora čepno zanožno z levo,
2. s prisunom leve vzpora čepno med rokama,
3. vzravnavna — skozi predročenje vzročiti, dlani not,
- VI. 1. «e-»: $\frac{1}{2}$ obrata v levo v zanožno stojo z desno,
2. »na-»: s prisunom desne spetna stoja — z lehtmi drža,
2. izpad z desno v stran — z velikimi čelnimi loki not odročiti, dlani dol,
3. z desno veliki čelni krog dol in spojeno:
- VII. 1. vzravnavna na levi — $\frac{1}{2}$ obrata v levo v zanožno stojo z desno —

Proste vežbe.

Takt: $\frac{3}{4}$.

Mera: nešto laganija.

Temeljni postav: stoj spetni, priručiti, dlanovi otvoreni.

I.

- I. 1. Predručiti (dlanovi dole),
2. zaručno skučiti (usput zasuk dlanovima gore),
3. stoj iskoračni desnom napred — klek levom — sunuti desnom napred gore (dlan dole), sunuti levom nazad (dlan gore),
- II. 1.—3. izdržaj,
- III. 1. dizaj levom, priključak desnom — nadručiti levu (kroz predručanje) i desnu (najkraćim putem [dlanovi unutra]),
2. veliki čelni krugovi (dlanovi napred),
3. uspor čučnjem među rukama (ruke prolaze kroz predručanje),
- IV. 1. uspor ležeći za rukama,
- 2.—3. izdržaj,
- V. 1. uspor čučnjem zanožno levom,
2. priključkom leve potpor čučnjem među rukama,
3. dizaj — nadručiti (kroz predručanje, dlanovi unutra),
- VI. 1. »je-«: $\frac{1}{2}$ okr. levo u stoj zanožni desnom,
- »dan-«: priključak desnom — rukama izdržaj,
2. ispad desnom strance — odručiti (velikim čelnim lukovima unutra, dlanovi dole),
3. desnom veliki čelni krug dole i spojeno:
- VII. 1. dizaj levom — $\frac{1}{2}$ okr. levo u stoj zanožni desnom — nadručiti (desnu

- desno skozi priročenje in predročenje vzročiti, levo vzročiti po najkrajši poti, dlani not,
2. odročiti, dlani dol,
 3. počep zanožno z desno,
- VIII. 1. »e-«: vzravna na levi — skozi priročenje predročiti, dlani not in spojeno:
- »na«: s prednoženjem desne $\frac{1}{2}$ obrata v levo v odnoženje z desno,
2. počep odnožno z desno — odročiti, dlani dol,
 3. upogniti odročno, spodnja leht pred zgornjo,
- IX. 1. »e-«: vzravna na desni v odnožno stojo z levo — mahniti v stran, dlani dol,
- »na«: $\frac{1}{2}$ obrata v desno v zanožno stojo z levo — upogniti odročno, spodnja leht pred zgornjo,
2. mahniti v stran, dlani dol,
 3. vzročiti, dlani naprej,
- X. 1.—3. polagoma predklon in poklek na levi — skozi predročnje priročiti, dlani gor,
- XI. 1. vzravna v zanožno stojo z levo — skozi predročnje vzročiti, dlani naprej,
2. poklek na levi — predklon — skozi predročnje priročiti, dlani gor,
 3. drža,
- XII. 1. vzklon — predročiti, dlani dol,
2. odročiti, dlani gor,
 3. upogniti odročno, spodnja leht nad zgornjo, dlani dol,
- XIII. 1. zasuk trupa v levo za 90° ,
2. odsuk in zasuk na desno za 90° ,
 3. odsuk,
- XIV. 1. vzravna na desni — levo prednožiti nizko — suniti gor, dlani not,
2. z levo izstopna stoja naprej — skozi predročnje zaročiti,
 3. s prisunom desne spetna stoja — skozi predročnje vzročiti, dlani not,
- XV. 1. predklon (vodoravno) — odročiti, dlani dol,
- 2.—3. drža,
- XVI. 1. vzklon — z velikimi čelnimi loki dol vzročiti, dlani not,
2. skozi odročnje priročiti,
 3. drža.
- Vaja se izvaja dvakrat.
- kroz priručenje i predručenje, levu najkrajšim putem, dlanovi unutra),
2. odručiti (dlanovi dole),
 3. počučanj zanožno desnom,
- VIII. 1. »je-«: dizaj levom — predručiti (kroz priručenje, dlanovi unutra) i spojeno:
- »dan«: prednoženjem desne $\frac{1}{2}$ okr. levo u odnoženje desnom,
2. počučanj odnožno desnom — odručiti (dlanovi dole),
 3. sagnuti odručno predlaktica pred zalakticom,
- IX. 1. »je-«: dizaj desnom u stoj odnožni levom — spružiti strance (dlanovi dole),
- »dan«: $\frac{1}{2}$ okr. desno u stoj zanožni levom — sagnuti odručno (predlaktica pred zalakticom),
2. spružiti strance (dlanovi dole),
 3. nadručiti (dlanovi napred),
- X. 1.—3. pretklon (polagano) i poklek levom — priručiti (kroz predručenje, dlanovi gore),
- XI. 1. dizaj u stoj zanožni levom — nadručiti (kroz predručenje, dlanovi napred),
2. klek levom — pretklon — priručiti (kroz predručenje, dlanovi gore),
 3. izdržaj,
- XII. 1. usprav — predručiti (dlanovi dole),
2. odručiti (dlanovi gore),
 3. sagnuti (predlaktica nad zalakticom, dlanovi dole),
- XIII. zasuk trupa levo (90°),
2. odsuk i zasuk desno (90°),
 3. odsuk,
- XIV. 1. dizaj desnom — prednožiti levu nisko — suniti gore (dlanovi unutra),
2. stoj iskoračni levom napred — zaručiti (kroz predručenje),
 3. priključak desne — nadručiti (kroz predručenje, dlanovi unutra),
- XV. 1. pretklon (vodoravno) — odručiti (dlanovi dole),
- 2.—3. izdržaj,
- XVI. 1. usprav — nadručiti (velikim čelnim lukovima dole (dlanovi unutra),
2. priručiti (kroz odručnje),
 3. izdržaj.
- Sastav se izvodi dvaput.

Vaje na orodju.

Sestavil L. Lubej.

1. Drog.

Nižji oddelek.

1. Iz koleba v vesi spredaj z nadprijemom: v predkolebu prevlek z desno nazaj znotraj rok v obeso v desnem podkolenu — naupor v desnem podkolenu v oporo jezdno — toč jezdno nazaj — premah odnožno z desno nazaj — sevlek v stegnjeno veso spredaj — prednožiti z levo — s prinoženjem cel obrat v levo levoročno v podprijem in prednožiti z desno — z zanoženjem saskok.

2. Iz vese spredaj z nadprijemom: s pokolebom vmik spredaj — toč v opori spredaj nazaj — premah odnožno z levo naprej — premah odnožno z desno naprej v sed med rokama — preprijem v podprijem — povs v veso zadaj — cel obrat v desno desnoročno v veso spredaj z nadprijemom — prednožiti — z zanoženjem saskok s pol obratom v levo.

3. Iz koleba v vesi spredaj s podprijemom: naupor jezdno z desno znotraj — cel obrat v levo s soročnim preprijemom v nadprijem — toč jezdno nazaj — preprijem leve v podprijem — premah odnožno z desno naprej s celim obratom v levo levoročno v vzporo spredaj z nadprijemom — podmet.

Višji oddelek.

1. Iz koleba v vesi spredaj z nadprijemom: na desnem koncu droga: v predkolebu cel obrat v levo levoročno v dvoprijem — v predkolebu cel obrat v desno desnoročno v dvoprijem — v predkolebu cel obrat v levo levoročno v dvoprijem — v predkolebu naupor vzklopno s preprijemom leve v nadprijem — toč naprej — odkoleb naprej v veso spredaj — v zakolebu saskok s celim obratom v levo.

2. Iz vese spredaj z nadprijemom: vmik spredaj — podmetno v predkolebu cel obrat v levo levoročno v dvoprijem — naupor vzklopno — odbočka v levo.

3. Iz koleba v vesi spredaj s podprijemom: vmik zadaj — toč v skleci naprej v sed — preprijem v nadprijem — spad nazaj in prevlek v veso vzosno spredaj — naupor vzklopno — premik do stoje na tleh.

Vežbe na spravama.

Sastavio L. Lubej.

1. Preča.

Niže odeljenje.

1. Iz njha u visu prednjem nathvatom: prednjim upor zavesom za desno potkoleno unutar ruku u uspor jašeci — kovrtljaj u usporu jašecem natrag — premah odnožno desnom natrag — spust napred u vis prednji — prednožiti levom — prinoženjem ceo okret u levo levoručke u pothvat i prednožiti desnom — zanoženjem saskok.

2. Iz visa prednjeg nathvatom: ponjihom uzmah prednji — kovrtljaj u usporu prednjem natrag — premah odnožno levom napred — premah odnožno desnom napred u sed među rukama — preхват u pothvat — spust napred u vis stražnji — ceo okret u desno desnoručke u vis prednji nathvatom — prednožiti — zanoženjem saskok sa pola okreta u levo.

3. Iz njha u visu prednjem pothvatom: upor jašeci desnom unutar ruku — ceo okret u levo suručke preхватom u nathvat — kovrtljaj u usporu jašecem natrag — preхват levom u pothvat — premah odnožno desnom napred sa celim okretom u levo levoručke u uspor prednji nathvatom — podmet.

Više odeljenje.

1. Iz njha u visu prednjem nathvatom na desnom kraju preče: prednjim ceo okret u levo levoručke u dohvat — prednjim ceo okret u desno desnoručke u dohvat — prednjim ceo okret u levo levoručke u dvohvat — prednjim upor usklopce preхватom leve u nathvat — kovrtljaj napred — odnjih napred u vis prednji — u zanjha saskok sa celim okretom u levo.

2. Iz visa prednjeg nathvatom: uzmah prednji — podmetno ceo okret u levo levoručke u dvohvat — upor usklopce — odbočka u levo.

3. Iz njha u visu prednjem pothvatom: uzmah stražnji — kovrtljaj sklekomp napred u sed — preхват u nathvat — spad natrag i prevlak u vis vzosno prednji — upor usklopce — premah do stoja na zemlji.

2. Preskoki čez kozo, odnosno konja na šir z desko (10 cm).

Nižji oddelek: višina 1'20 m.

1. prednoška, 2. skrčka, 3. raznoška,
4. preskok izpomolno, 5. vskok skrčno — saskok naprej.

Višji oddelek: višina 1'30 m.

1. raznoška, 2. vzpetka, 3. vsklonka,
4. preskok strižno, 5. premet sklecno.

2. Preskoci preko kože, odnosno konja u šir s daskom (10 cm).

Niže odelenje: visina 1'20 m.

1. prednoška, 2. skrčka, 3. raznoška,
4. preskok ispomolno, 5. zaskok skučeno — saskok napred.

Više odelenje: visina 1'30 m.

1. raznoška, 2. pripetka, 3. izbočka, 4. raznoška natraške (križno), 5. premet sklekcom.

B. Ženski naraštaj.

Proste vaje.

Sestavila Elza Skalarjeva.

Takt: $\frac{3}{4}$.

Mera: zmera.

Temeljna postava: spetna stoja — priručiti, hrbta ven.

I. del.

Sestava A.

- I. 1. Z levo izstopna stoja naprej — levo zaročiti, hrbet dol, desno predročiti gor, hrbet gor, in spojeno (z desno nogo),
2. z desno izstopna stoja naprej — lehti drža in spojeno:
3. s $\frac{1}{4}$ obratom v levo in s prenosom teže telesa na levo nogo, zanožna stoja z desno — levo predročiti gor, hrbet gor, desno zaročiti, hrbet dol,
- II. 1. s prenosom teže telesa na desno nogo, prednožna stoja z levo — skozi priročenje odročiti dol, hrbta zadaj,
2. s prenosom teže telesa na levo nogo, zanožna stoja z desno — skrčiti predročno ven, podleht pred nadlehtjo, roki sklopljeni, hrbta not (proti sebi, prsti obeh rok se dotikajo in smer dol) in spojeno:
3. z desno izstopna stoja naprej — iztegniti naprej ven uločeno, roki izravnati in spojeno: levo nizko prednožiti not — mahniti naprej ven, hrbta dol in z vzklopljenjem rok zasuk lehti, hrbta gor, (med zasukom vzklopiti, na koncu zasuka zopet izravnati roki) in spojeno:

Proste vežbe.

Sestavila Elza Skalarjeva.

Takt: $\frac{3}{4}$.

Mera: polagana.

Osnovni postav: stoj spetni — priručiti (hrbti van).

Prvi deo.

Sastav A.

- I. 1. Stoj iskoračni levom napred — zaručiti levu (hrbat dole), predručiti desnu gore (hrbat gore) i spojeno (desnom nogom),
2. stoj iskoračni desnom napred — rukama izdržaj i spojeno:
3. $\frac{1}{4}$ okretom levo (prenosom težine tela na levu nogu), stoj zanožni desnom — predručiti levu gore (hrbat gore), zaručiti desnu (hrbat dole),
- II. 1. stoj prednožni levom (prenosom težine tela na desnu nogu) — odručiti dole (kroz priručenje, hrpti nazad),
2. stoj zanožni desnom (prenosom težine tela na levu nogu) — skrčiti predručno van (predlaktica pred zalakticom, pesnice svinute dole, hrpti unutra, proti sebi, prsti rukú dodiruju se i smeraju dole) i spojeno:
3. stoj izkoračni desnom napred — istegnuti napred van ulučeno, pesnice izravnati i spojeno prednožiti levu unutra (nisko) — spružiti napred van, hrpti dole i svinuvši pesnice gore zasuk rukama hrptima gore (pesnice se svinu za vreme zasuka, na koncu zasuka opet se izravnavaju) i spojeno:

- III. 1. vzpon skrižno, leva pred desno — $\frac{1}{2}$ obrata v desno na prstih obeh nog v vzpon razkoračni naprej, leva spredaj — odročiti, hrbta gor in spojeno:
2. $\frac{1}{2}$ obrat v desno na prstih obeh nog v vzpon razkoračno naprej, desna spredaj — lehti drža,
3. s prisunom leve spetna stoja — odročno upogniti, podleht pred nadlehtjo, hrbta gor,
- IV. 1. čep zanožno z desno — predklon (križ uleknjen) — predročiti dol, hrbta ven, (prsti 10 cm od tla),
2. polagoma vzklon in vzravnavava v zanožno stojo z desno — odročiti hrbta gor in spojeno z lehtmi:
3. z nogami drža — vzročiti uločeno, hrbta ven, pogled gor, in spojeno, zasuk lehti, hrbta not, roki vzklopljeni in spojeno:
- V. 1. skržiti predročno ven, podleht pred nadlehtjo, roki sklopljeni, hrbta proti sebi (prsti rok se dotikajo, v začetku giba smere prsti gor, na koncu giba dol),
2. suniti naprej ven gor, roki izravnati, hrbta dol, in spojeno, z vzklopljenjem rok in zasukom lehti, odročiti gor, roki izravnati, hrbta zadaj in spojeno:
3. skržiti odročno, podleht nad nadlehtjo, hrbta zadaj,
- VI. 1. s $\frac{1}{2}$ obratom v desno počep odnožno z desno — odklon v desno — leva drža, z desno mahiniti v stran, uločeno, (zaradi odklona smeri leht poševno dol), hrbet dol, pogled na desno roko,
2. drža,
3. vzklon — vzravnavava — skozi vzpon razkoračno vzpon odnožno z levo — leva drža, desno skozi odročjenje vzročiti, hrbet ven, in spojeno:
- VII. 1. počep odnožno z levo — odklon v levo — levo mahiniti v stran uločeno, hrbet dol, desno skržiti odročno, podleht nad nadlehtjo, hrbet gor, roka sklopljena, prsti se dotikajo rame — pogled na levo roko,
2. drža,
- III. 1. uspon križni (leva pred desnom) — $\frac{1}{2}$ okreta desno (na prstima nogû) u uspon raskoračni levom spreda — odročiti (hrpti gore) i spojeno:
2. $\frac{1}{2}$ okret desno (na prstima nogû) u uspon raskoračni desnom spreda — rukama izdržaj,
3. priključak leve u stoj spetni — sagnuti odručno (predlaktica pred zalakticom, hrpti gore),
- IV. 1. čučanj zanožno desnom — pretklon (krsta uvita), predročiti dole (hrpti van, prsti 10 cm od tla),
2. usprav, dizaj (polagano) u stoj zanožni desnom — odročiti (hrpti gore) i spojeno: (rukama)
3. nogama izdržaj — nadročiti ulučeno (hrpti van, pogled gore) i spojeno zasuk hrptima unutra, pesnice svinute i spojeno:
- V. 1. skučiti predručno van, predlaktica pred zalakticom, pesnice svinute hrptima k sebi (prsti rukû se dodiruju i u početku gibanja smeraju prsti gore, na koncu gibanja dole),
2. suniti napred van gore (pesnice izravnati, hrpti dole) i spojeno: svinućem pesnicâ gore i zasukom odročiti gore (pesnice izravnati, hrpti nazad) i spojeno:
3. skučiti odručno (predlaktica nad zalakticom, hrpti nazad),
- VI. 1. sa $\frac{1}{2}$ okreta desno počučanj odručno desnom — otklon desno — levom rukom izdržaj, desnom spružiti strance ulučeno (zbog otklona smeru ruka koso dole, hrbat dole, pogled na desnu ruku),
2. izdržaj,
3. dizaj — kroz uspon raskoračno i uspon odnožno levom — levom rukom izdržaj, desnu kroz odručjenje nadročiti (hrbat van) i spojeno:
- VII. 1. počučanj odnožno levom — otklon levo — levu ruku spružiti strance ulučeno (hrbat dole), desnu skučiti odručno (predlaktica nad zalakticom, hrbat gore, pesnica svinuta i prstima dodiruje rame), pogled na levu ruku,
2. izdržaj,

3. z vzklonom, vzravnavo in prenosom teže telesa na levo nogo odnožna stoja z desno — levo odročno upogniti, podleht nad nadlehtjo, hrbet gor, roka sklopljena, prsti se dotikajo rame — pogled naprej,
- VIII. 1. s $\frac{1}{2}$ obratom v levo in prisunom desne vzpon spetno — suniti gor, hrbta ven,
2. spetna stoja — z zasukom lehti, hrbta not, skozi odročanje priročiti,
 3. drža.

Sestava B.

- I. 1. Z levo izstopna stoja v stran — predročiti na levo dol, hrbta gor,
 2. s prenosom teže telesa na desno nogo odnožna stoja z levo — priročiti, hrbta spredaj in spojeno, s prisunom leve vzpon spetno — podlehtni krogi na desno (v priročanju),
 3. z desno izstopna stoja v stran, levo odnožiti, (nizko) — predročiti na desno gor — pogled na roke,
- II. 1. s $\frac{1}{2}$ obratom v levo, z levo izstopna stoja naprej — levo skozi priročanje predročiti gor, hrbet gor, z desno zaročiti, hrbet dol — pogled na levo roko in spojeno (z desno roko),
2. predročiti gor, hrbta gor,
 3. skrčiti priročno, podleht pred nadlehtjo, hrbta zadaj, roki vzklopljeni,
- III. 1. z desno izstopna stoja naprej — roki izravnati in suniti naprej gor, hrbta gor — pogled na roke, in spojeno:
2. s $\frac{3}{4}$ obratom na prstih obeh nog zanožna stoja ven z desno — lehti drža in spojeno:
 3. zasuk trupa v levo za 90° — zmerni odklon v levo — levo odročiti, hrbet gor, (radi odklona smeri leht poševno dol), desno pokrčiti predročno, podleht v vzporedni smeri, z levo lehtjo, pogled na levo roko,
- IV. 1. z vzklonom in zasukom trupa v desno za 45° , izpad naprej z desno, (leva na prstih) — zmerni predklon — z desno suniti naprej ven gor, hrbet gor, levo zaročiti ven, hrbet

3. usprav, dizaj i prenos težine tela u stoj odnožni desnom — levu sagnuti odročno (predlaktica nad zalakticom, hrbat gore, pesnica svinuta i prstima dodiruju rame), pogled napred,
- VIII. 1. sa $\frac{1}{2}$ okreta levo priključak desne u uspon spetni — sunuti gore (hrpti van),
2. stoj spetni — zasuk hrptima unutra, priručiti kroz odručenje,
 3. izdržaj.

Sastav B.

- I. 1. Stoj iskoračni levom strance — predručiti levo dole (hrpti gore),
 2. stoj odnožni levom (prenosom težine tela na desnu) — priručiti (hrpti napred) i spojeno: uspon spetni priključkom leve — predlaktični krugovi desno (u priručanju),
 3. stoj iskoračni desnom strance, levu odnožiti (nisko) — predručiti desno gore (pogled na ruke),
- II. 1. sa pol okreta levo: stoj iskoračni levom napred — predručiti levu gore (kroz priručanje, hrbat gore), zaručiti desnu (hrbat dole), pogled na levu ruku i spojeno (desnom rukom):
2. predručiti gore (hrpti gore),
 3. skučiti priručno (predlaktica pred zalakticom, hrpti nazad, pesnice svinute nazad),
- III. 1. stoj iskoračni desnom napred — pesnice izravnati i sunuti napred gore (hrpti gore, pogled na ruke) i spojeno:
2. $\frac{3}{4}$ okreta levo (na prstima nogu) u stoj zanožni desnom van — rukama izdržaj i spojeno:
 3. zasuk trupa levo za 90° — mirni odklon levo — odručiti levu (hrbat gore; zbog odklona smeru ruka koso dole), desnu poskušiti predručno, (predlaktica je u usporednom smeru sa zalakticom leve ruke, pogled na levu ruku),
- IV. 1. uspravom i zasukom trupa za 45° desno izpad desnom napred (leva na prstima) — mirni pretklon — desnom sunuti napred van gore (hrbat gore), levu zaručiti van (hrbat gore,

gor, (obe lehti v ravni črti) — pogled na desno roko,

2. in 3. drža,

V. 1. z vzkonom, vzravnavo in prenosom teže telesa na levo nogo prednožna stoja z desno — predročiti na desno gor, (levo skozi priročenje), hrbta gor, in spojeno, predročiti gor, pogled na roke in spojeno:

2. s $\frac{1}{2}$ obratom v levo na prstih obeh nog zanožna stoja z desno — lehti drža in spojeno:

3. — III. 3.

VI. 1.—3. — IV. 1.—3.

VII. 1. z vzkonom, vzravnavo in zasukom trupa v desno za 45° , prenos teže telesa na levo nogo v prednožno stojo z desno — predročiti gor, (z levo skozi priročenje), hrbta gor in spojeno, $\frac{3}{4}$ obrata v levo, na peti leve in prstih desne noge v zanožno stojo ven z desno — vzročiti, hrbti ven, in spojeno:

2. s prisunom desne spetna stoja — skozi predročanje priročiti, hrbta ven, in spojeno:

3. s $\frac{1}{2}$ obratom v levo na prstih desne noge vzpon na desni, levo odnožiti — odročiti, hrbta gor,

VIII. 1. s prinoženjem leve spetna stoja — priročiti, hrbta ven,

2. in 3. drža.

Vaje na orodju.

Sestavila: Vlada Tratarjeva.

1. Doskočni krogi.

Nižji oddelek.

Naskokoma:

1. Vesa v predkolebu prednožiti z desno — zakoleb sonožno (z desno prinožiti) — isto z levo — v predkolebu saskok.

2. Vesa — v drugem predkolebu vesa vzosno zadaj — v zakolebu saskok.

3. Vesa — v drugem predkolebu zgiba — zakoleb — v predkolebu vesa — zakoleb — v predkolebu saskok s $\frac{1}{2}$ obratom v desno.

obe roke u ravnoj crti, pogled na desnu ruku),

2. i 3. izdržaj,

V. 1. uspravom, dizajem i prenosom težine tela na levu nogu stoj prednožni desnom — predručiti desnu gore (levu kroz priručenje, hrpti gore) i spojeno: predručiti gore (pogled na ruke) i spojeno:

2. $\frac{1}{2}$ okretom levo (na prstima nogu) stoj zanožni desnom — rukama izdržaj i spojeno:

3. — III. 3.,

VI. 1. do 3. — IV. 1. do 3.

VII. 1. uspravom, dizajem i zasukom trupa za 45° desno, prenos težine tela na levu nogu u stoj prednožni desnom — predručiti gore (levom kroz priručenje, hrpti gore) i spojeno: sa $\frac{3}{4}$ okreta levo (na peti leve i prstima desne) u stoj zanožno van desnom, nadručiti (hrpti van) i spojeno:

2. stoj spetni (priključkom desne) — priročiti (kroz predručenje, hrpti van) i spojeno:

3. sa $\frac{1}{2}$ okreta levo (na prstima desne) uspon desnom, levu odnožiti — odručiti (hrpti gore),

VIII. 1. stoj spetni (priključkom leve) — priročiti (hrpti van),

2. i 3. izdržaj.

Vežbe na spravama.

Sastavila Vlada Tratarjeva.

1. Doskočni krugovi.

Niže odeljenje.

Naskokom:

1. Vis¹ — u prednjihu prednožiti desnom — zanjih sunožno (desnom prinožiti — isto s levom — prednjihom saskok.

2. Vis — drugim prednjihom vis uzno² stražnji — zanjihom saskok.

3. Vis — drugim prednjihom zgib — zanjih — prednjihom vis — zanjih — prednjihom saskok s pola okreta u desno.

¹ »Vis« znači vis na pruženim rukama.

² Vis uzno² je dosada zvani vis okomiti.

4. Predkoleb — zakoleb — v predkolebu zgiba — v zakolebu vesa — v predkolebu seskok s $\frac{1}{2}$ obratom v levo.

5. Vesa — v drugem predkolebu vesa vzosno zadaj — obesa v podkolenu z levo na levi podlehti — vesa vzosno zadaj — vesa nazaj uleknjeno — seskok.

Višji oddelek.

Naskokoma:

1. Vesa — v drugem predkolebu vesa vzosno zadaj — zakoleb — v predkolebu zgiba — zakoleb — v predkolebu zgiba vzosno zadaj — vesa vzosno zadaj — v zakolebu seskok.

2. Predkoleb — zakoleb — v predkolebu vesa vzosno zadaj, vesa strmoglavo — desno prednožno skrciti — desno iztegniti v prinoženje — zgiba vzosno zadaj — polagoma vesa (naznačiti prednos) — seskok.

3. Vesa — v drugem predkolebu vesa strmoglavo — polagoma skozi veso vzosno zadaj vesa zadaj uleknjeno — s spuščanjem in priročenjem desne roke dvojni obrat v levo (naprej) okrog leve roke — z zopetnim oprijemom z desno vesa spredaj — seskok.

4. Vesa — zgiba — v drugem predkolebu vesa vzosno zadaj — vesa zadaj upognjeno — izvinek nazaj — predkoleb in s celim obratom v desno seskok.

5. Vesa — zgiba — vesa vzosno zadaj — obesa v desnem podkolenu v desnem krogu — naupor, preprijem za vrvi — s spadom nazaj in preprijemom za kroge vesa vzosno zadaj — polagoma zgiba — iztegniti levo v stran — skrciti levo v zgibo — polagoma vesa — seskok.

2. Konj vzdolž brez ročajev: vaje v dvojicah.

Konj je visok 1 m do 1'10 m. Eno desko postavimo na koncu hrbta kakor navadno pri konju vzdolž, drugo k vratu. Vadita istočasno dve telovadki, vsaka z druge strani. Natek, v smeri vzdolžne osi konja, je približno 5 m dolg, odziv sonožen. Prva telovadka dela vaje na hrbtu, druga na vratu. Vaje so pisane za prvo, druga dela v nasprotno stran. Blazine na obeh straneh. Priporoča se vaditi na štetje.

4. Prednjih — zanjih — prednjim zgib — zadnjim vis — prednjim saskok s pola okreta u levo.

5. Vis — drugim prednjim vis uzosno stražnji — vis prevjesom levim potkolenom za levo predlaktico — vis uzosno stražnji — vis stražnji uvinuto — saskok.

Više odeljenje.

Naskokom:

1. Vis — drugim prednjim vis uzosno stražnji — zanjih — prednjim zgib — zanjih — prednjim zgib uzosno stražnji — vis uzosno stražnji — zanjim saskok.

2. Prednjih — zanjih — prednjim vis uzosno stražnji — vis strmoglavce — skučiti prednožno s desno — pružiti desno u prinoženje — zgib uzosno stražnji — polagano vis (naznačiti prednos) saskok.

3. Vis — drugim prednjim vis strmoglavce — polagano kroz vis uzosno stražnji uvinuto — pušanjem i priročenjem desne roke dvojni okret u levo, levoručke (napred) — dohvatom desne vis prednji — saskok.

4. Vis — zgib — drugim prednjim vis uzosno stražnji — vis stražnji izbočeno — iskret natrag — prednjih i s celim okretom u desno saskok.

5. Vis — zgib — vis uzosno stražnji — vis zavjesom desnim potkolenom za desni krug — upor — preхват za konopce — spadom natrag i preхватom za krugove vis uzosno stražnji — polagano zgib — pružiti levom strance — skučiti levom u zgib — polagano vis — saskok.

2. Konj u 'duž bez hvataljki: vežbe u dvoje.

Konj je visok 1 m do 1'10 m. Jednu dasku postavimo za hrptom kao obično kod konja u duž, drugu obratno pred vratom. Vežbaju istovremeno dve vežbačice, svaka s druge strane. Zalet, u pravcu uzdužne osi konja, je približno 5 m dug, odraz sunožno. Prva vežbačica vežba na hrptu, druga na vratu. Vežbe su pisane za prvu, druga vežba obratno. Strunjače (dušeci) na obim stranama. Preporuča se vežbati na brojenje.

Nižji oddelek.

1. Vskok v vzporo klečno sonožno — desno zanožiti, levo vzročiti, prijem z levo za konja — z zamahom desne saskok v desno stran.

2. Vskok v vzporo klečno zanožno z desno — vzklon, roke v bok, skozi prinoženje in prednoženje desne, poklek na levem kolenu, desna na celem stopalu, golen navpična — iztegniti v predročanje, prsti obeh telovadk se dotikajo — vzravna v stojo zanožno z levo — saskok v levo stran.

3. Vskok v vzporo klečno sonožno — vzklon — izstopna stoja z desno v klek levonožno — vzravna v počep zanožno z levo — predklon, desno predročiti gor, hrbet gor, levo zaročiti, dlan gor (trup in lehti so v ravni črti) — vzklon, vzravna, predročiti, hrbta gor — saskok v levo stran.

4. Vskok v vzporo klečno sonožno — vzklon — z vzravnavo izstopna stoja z desno naprej in s $\frac{1}{2}$ obratom v levo odnožiti levo, levo odročiti, desno skozi odročanje odročno pokrčiti, prsti na tilniku — z odzivom desne poskok na levi (na mesto desne), desno zanožiti, levo odročno upogniti, prsti na tilniku — desno prednožiti s celim obratom v levo saskok, skozi odročanje priročiti (po obratu).

5. Vskok s $\frac{1}{2}$ obratom v levo v vzporo klečno sonožno — vzklon — desno odnožiti, odklon v levo (trup in noga v ravni črti), desno odročiti, z levo prijem za konja — z odzivom ob levo koleno in levo roko saskok naprej.

Višji oddelek.

1. Vskok v vzporo klečno sonožno — polagoma vzklon, skozi predročanje vzročiti — zaklon — vzklon — klečna vzpora soročno, desno zanožiti — z zamahom desne saskok v desno stran.

2. Vskok v vzporo čepno levonožno, desno zanožiti — z vzkonom vzravna na levo — odročiti, predklon (vodoravno), desna ostane v zanoženju — vzklon in spojeno skozi priročanje predročiti, prinožiti in saskok v desno stran.

3. Vskok v vzporo čepno desnonožno, levo odnožiti — vzklon, vzravna na desna — s $\frac{1}{2}$ obratom v desno počep odnožno z levo, odklon v levo, desno skozi odročanje

Niže odelenje.

1. Zaskok u uspor, klečeči sunožno — desnom zanožiti, levom uzručiti, dohvat levom na konja — zamahom desne saskok u desno.

2. Zaskok u uspor, klečeči zanožno desnom — usprav, roke o bok, kroz prinoženje i prednoženje desnom, poklek na levom kolenu, desna na punom stopalu, golen okomito — predručiti, prsti obih vežbačica se dotiču — dizaj u stoj zanožni levom — saskok u levo

3. Zaskok u uspor klečeči sunožno — usprav — pretkorak desne poklek levonožno — dizaj u počučanj zanožno levom — pretklon, desnom predručiti gore, hrbat gore, levom zaručiti, dlan gore (trup i ruke su ravnoj liniji) — usprav, dizaj, predručiti, hrpti gore — saskok u levo.

4. Zaskok u uspor klečeči sunožno — usprav — dizajem iskoračni stoj desnom napred i poluokretom u levo odnožiti levom, levom odručiti, desnom kroz odručenje, odručno sagnuti, prsti na zatiljku — odrazom desne doskok na levo (na mesto desne), desnom zanožiti — levu odručno sagnuti, prsti na zatiljku — prednožiti desnom, s celim okretom u levo saskok, pružiti ustrance i priročiti (posle okreta).

5. Zaskok s pola okreta u levo u uspor klečeči sunožno — usprav — desnom odnožiti, odklon u levo (trup i noga u ravnoj liniji), desnom odručiti, levom dohvat na konja — odrazom levoga kolena i leve ruke saskok napred.

Više odelenje.

1. Zaskok u uspor klečeči sunožno — polagano usprav, kroz predručanje uzručiti — zaklon — usprav — uspor klečeči, zanožiti desnom — zamahom desne saskok u desno.

2. Zaskok u uspor čučnjem levonožno, desnom zanožiti — uspravom dizaj na levoj — odručiti, pretklon (vodoravno), desna ostane u zanoženju — usprav i spojeno kroz priručanje predručiti, prinožiti i saskok u desno.

3. Zaskok u uspor čučnjem desnonožno, levom odnožiti — usprav — dizaj na desnoj — pola okreta u desno počučanj odnožno levom, odklon u levo, desnom kroz odručenje

uločeno vzročiti, levo odročiti dol, roko vzklopiti — drža — vzklon — vzravna, skozi priročenje predročiti (med seskokom) — s prednoženjem leve seskok naprej.

4. Vskok v vzporo čepno sonožno — vzklon — vzravna, izstopna stoja z desno naprej in cel obrat v levo v stojo prednožno z levo — polagoma skozi predročanje vzročiti, zaklon (v vzročanju se primeta telovadki za roke) — drža — polagoma vzklon — prenos teže telesa na levo — desno zanožiti — predklon (vodoravno) vzročiti — vzklon prinožiti — priročiti — seskok v desno stran.

5. Vskok v vzporo čepno sonožno — vzklon — vzravna — z desno izstopna stoja naprej in $\frac{1}{2}$ obrata v levo, roke v bok — polagoma odklon v desno vodoravno — desno v bok — levo skozi odročanje vzročiti (prsti obeh telovadk se dotikajo) — vzklon — prinožiti, priročiti — seskok naprej.

uzručiti ulučeno, levom odručiti dole, pest osovljena — izdržaj — usprav — dizaj, kroz priručanje predručiti (za vreme saskoka) — prednoženjem leve saskok napred.

4. Zaskok u uspor čučnjem — usprav — dizaj, iskoračni stoj desnom napred i ceo okret u levo, u stoj prednožni levom — polagano kroz predručanje uzručiti, zaklon (u uzručanju dohvate se vežbačice za ruke) — izdržaj — polagano usprav — prenos težine tela na levu — desnom zanožiti — pretklon (vodoravno) uzručiti — usprav, prinožiti — priručiti — saskok u desnu.

5. Zaskok u uspor čučnjem — usprav — dizaj — iskoračni stoj desnom napred i pola obreta u levo, ruke o bok — polagano odklon u desno vodoravno — desna o bok, levom kroz odručanje uzručiti (prsti obeh vežbačica se dotiču) — usprav — prinožiti, priručiti — saskok napred.

Knjiga je duša čoveka. Ali samo dobra knjiga. Kaži mi što čitaš, i reči ću ti, ko si. Ko ne kupuje knjige, listove, naročito pak ko ih ne čita, ne spada među izobražene ljude.

T. G. Masaryk.

Ko ne radi, iskorišćuje rad drugih — nije Čehoslovak, nije čovek.

T. G. Masaryk.

Glasnik

Dr. T. G. Masaryk predsednik bratske Čehoslovačke republike proslavio je 7. ov. m. osamdeset i prvi rođendan. Omiljeni predsednik primio je toga dana mnogobrojne čestitke sa svih strana sveta.

Dr. Ivan Oražen. Jugoslovenska Sokolska Matica izdala je prigodom 10-godišnjice smrti prvog staroste ujediničenog jugoslovenskog Sokolstva brata dr. I. Oražna knjižicu, u kojoj je prikazan životopis i rad velikog Sokola i Jugoslovena. Knjižicu je priredio brat V. Bučar. Cena knjizi 3 Din i naručuje se kod Jugoslovenske Sokolske Matice, Ljubljana. — Svaki naraštajac treba da nabavi ovu knjižicu.

President Masaryk — dobročinitelj. Prošle godine predala je Čehoslovačka republika prezidentu Masaryku prilikom njegove osamdesetgodišnjice časni dar od 20.000.000 Kč sa željom, da ga upotrebi i porazdeli prema vlastitoj želji i uvidavnosti. Skoro godinu dana razmišljao je president Masaryk pre nego se odlučio, kako će to upotrebiti. Sada pak je već poznato, kako je porazdelio tu ogromnu svotu: 2 milijuna namenio je za prehranjivanje siromašne dece, naročito one, čiji su roditelji nezaposleni; 8 milijuna darovao je za bolnice i zdravstvene zavode; 2.200.000 za izdavanje poučnih knjiga; 1.600.000 za sirotišta i zavode za zbrinjavanje dece. Svoju pravednost i nepristranost pokazao je time; da je darovao nemačkom društvu za znanost i umetnost 2 milijuna; veće svote namenio je mađarskim i drugim manjinskim dobrotvornim i znanstvenim ustanovama. Dalje je

osnovao u više krajeva osnovne škole, a ostatak će se upotrebiti za gradnju i opremu Masarykove knjižnice u Pragu, koja će biti stalan izvor izobrazbe za čehoslovački narod. Tako je veliki predsednik Čehoslovačke republike mudrom odlukom razdelio narodni dar među one zavode i ustanove, koji ublažuju siromaštvo i bedu ubogih i donasaju narodu opću korist.

† Brat Viktor Homola. Dne 8. februara o. g. umro je u dobi od osamdeset godina zadnji član prednjačkog zbora, kojega je izvežbao sam osnivač Sokolstva dr. Miroslav Tyrš — brat Viktor Homola. Od godine 1874. bio je prednjak u prvom Sokolskom društvu u »Praškom Sokolu« i nekoliko godina također i zamenik načelnika. Vežbao je marljivo i ustrajno do svoje sedamdesete godine. Osim toga saradivao je i u društvenom odboru. Bio je veoma savestan i tačan te izvanredno obljubljen radi svoga plemenitog značaja, čvrstih težnja za usavršavanjem i radi svoje velike ljubavi prema Sokolstvu i sve što je lepo. Zato će brat Homola također i našem naraštaju uvek biti uzorom Sokola i čoveka.

Ob stoletnici Matije Valjavca-Kračmanovega. 17. februara leta 1831. se je rodil v Srednji Beli, 2 uri nad Kranjem v lepi Storžičevi deželici Matija Valjavec. Njegov oče je bil posetnik, mlinar in žagar. Bilo je desetero otrok in najstarejši med njimi je bil naš Matija. V mladosti je nanj blagodejno vplivala njegova babica, ki mu je pripovedovala legende in pravljice. »Od nje se mi je vlila ljubezen

za take stvari, ki mi ni nikoli popolnoma ugasnila, je zapisal o njej. Ovekoval jo je v »Sanjah«.

Prišel je v Kranj na normalno. Tega mesta se hvaležno spominja v idili »Zorinu in Strelini« ter opisuje svoje srečne dni, ki jih je preživel tam. Zahajal je k mežnarjevim ter poslušal pravljice in legende, ki so vemale njegovo mladostno domišljijo. Nato so ga dali na ljubljansko gimnazijo, kjer je vzljubil prof. Martinjaka, ki ga je uvedel kot šestošolca v slovensko slovstvo. Leta 1848. so prinesle »Novice« njegovo pesem »Seničico« in povest »Leseno skledo«. Ostal je sotrudnik »Novic« in se je kot pesnik začel oglašati v »Vedežu«, »Sloveniji«, »Ljubljanskem časniku«, »Slovenski Bčeli«, »Glasniku sloven. slovstva«, »Slovenskem Glasniku«, »Cvetju iz domačih in tujih logov«, »Zori«, »Zvonu« in še drugod. Toda življenje mu ni bilo z rožicami postlano. Umrli mu je oče. Kar je tedaj občutil, je lepo popisal in izrazil v avtobiografskih pesmi »Tako je bilo«. Njegov stric, ki je pomagal pri domu, je želel, da bi šel po maturi v bogoslovnico, zato jo je naš Matija v 7. šoli popihal domov in začel kmetovati. Ko mu je stric obljubil, da ga ne bo silil v duhovniški stan, se je vrnil v Ljubljano in končal gimnazijo. Doma so bili žalostni, ker ni hotel prav storiti, in to napetost nam krasno slika njegova I. dunajska tčrcina (iz l. 1854.).

Na Dunaju je poslušal slovansko in klasično jezikoslovje, napravil leta 1855. profesorski izpit, a že leta 1854. je nastopil učiteljsko službo v Varaždinu, kjer je ostal do preselitve na zagrebško gimnazijo (l. 1876.). Leta 1891. so ga upokojili, pa zasluženega pokoja ni dolgo užival. Umrli je leta 1897. Bil je član »Jugoslovanske akademije«.

Valjavčevo literarno delovanje je bilo mnogostransko in obsežno. Bil je lirik (lepe so njegove avtobiografske pesmi, ki izražajo hrepenenje po domačem kraju), epik (zlasti pesnik legend in živalskih pravlji), prevajalec, stvaritelj idile in romantičnega epa, nabiratelj narodnega blaga in znanstvenik-slavist. Nanj je vplivala narodna pesem, zato so njegove pesmi jasne in naravne. Da spoznate njih lepoto in milino si n. pr. prečitajte »Zo-

rina in Strelino«, »Zoro in Solnce«, sezite po »Vojski med volkom in psom«, ali se zamislite v boleost »Tice pivke!«

Poleg slovenskih narodnih pesmi je nabiral tudi kajkavske pravljice in pripovedke. O teh zbirkah se je prav laskavo izrazil tudi veliki Miklošič. Danes, ko tavamo in iščemo neko novo umetnost, bi prav storili, ako bi se po Valjavčevem zgledu vrnili k domači zemlji ter bi iz nje dvignili narodne zaklade, domače motive in snovi.

Proti koncu svojega življenja se je Valjavec posvetil samo znanstvenemu delu. Bil je pravi znanstveni raziskovalec kajkavskega narečja. Napisal je mnogo učenih razprav. »Samo za Jugoslovansko akademijo je spisal Valjavec nad 240 tiskovnih pol ali 3840 strani v veliki osmerki, kar bi dalo po priliki nad 4 zvezke Pleteršnikovega slovarja«, je zapisal o njem Levec. Med drugim je pisal tudi o slovenskem naglasu.

Valjavec je velik mož, korenini v domačih tleh, zato ga študirajmo in posnemajmo!

Lj. Mlakar.

Počasi letite. Kralj Llanerchmeddyae: nininygogach v Valesu je dal v olajšatev za zrakoplovce svoje ime naslikati po svojih strehah v velikih črkah. Na ta način bo onemogočeno prenašanje preko mesta, če bodo namreč letalci ime pravilno čitali ter izgovorili.

Bog je Nemec. Kako smešni postajajo Nemci s svojim prenapetim nacionalizmom, dokazuje najlepše »Nemškonarodni katekizem«, ki izhaja v Leipzigu. Leta ima sledeči oris šolske učne ure, urejene po načelih »Zveze ljudskih učiteljev Nemčije«:

»Najprej je treba razdeliti učence po plemenski vrednosti. Samo svetlo in plavalasci, t. j. pripadniki arijsko-heroiškega plemena naj bi se sprejeli. Temnolasci in mešanci bi bilo treba odstraniti. Pouk naj bi se pričel z eno izmed molitev, ki jih je priporočil türinski narodnosocialistični minister Frick. Važen učni predmet bi moralo biti plemenoslovje. Kot učna knjiga naj bi rabilo Güntherjevo »Plemenoslovje nemškega naroda« (ljudska izdaja). V zgodovini bi bilo treba pričeti z Germani in pokazati, da so bili najplemenitejši in najodličnejši ljudstvo sveta« (zlasti takrat, ko so klali in z ognjem in mečem uničevali Polabske Slovane, da so z razširjanjem krščanske vere širili tudi svojo »najplemenitejšo« germansko prav), »da torej imajo in morajo imeti Nemci, njihovi potomci, pravico do prve besede in prvega mesta na vsem svetu. Iz vero-

nauka naj se poplno odpravi židovsko sv. pismo, zlasti stari zakon; Kristusov nauk pa naj se uči le očišćen vseh židovskih vplivov in sestavin. Pokazati se mora zveza med nemško narodnostjo in kršćanstvom ter dokazati, da je bil Kristus German (legenda pripoveduje le, da je bil German tisti vojak, ki je s sulico prebodel njegovo stran) in da je Bog Nemec.«

Nam vzbuja ta reč le pomilovalen nasmešek nad tolikšno narodnostno zaslepljenostjo nemškega učiteljstva. Žal pa, da bomo imeli še opravka z nemškim ljudstvom, ki se vzgaja v taki miselnosti. Stvar pač lepo dokazuje, da nam je vsem, zlasti pa Sokolom potreba veliko narodne zavesti, predvsem pa poglobitve v našo narodno zgodovino in kulturo, a ne v tako lažno in vso potvorbno, kakor jo zahteva Zveza ljudskih učiteljev Nemčije, ampak v resnično, stvarno zgodovino, torej tako, ki tudi naših napak v preteklosti nič ne skriva, marveč nam jih kaže z namenom, da se iz njih naučimo za bodočnost v prvi vrsti tega, kako se jih moramo obvarovati. Nemci so bili v svetovni vojni za svojo domišljavost že močno tepeni, a je videti, da brez uspeha. Dr. — ič R.

Dvadesetogodišnjica Sokolske muzike u Kumanovu. Pre dvadeset godina osnovala se u Kumanovu Građanska muzika, u koju su kao članovi stupili svi mladi ljudi, obdareni smislom za muziku, i kojoj se radovali svi oni koji su srpski mislili i osećali. Zaista, bila je velika smelost u ono vreme osnovati jednu takvu ustanovu kao što je muzika, u doba kada se mržnja dva bratska naroda još nije stišala, a gospodarstvo Turske još nije bilo na izdisaju. Uostalom, za njeno osnivanje kao i za osnivanje srpskog gimnastičkog društva »Soko« možda se i ima najviše zahvaliti hurijetu, kojim se, 1908., proklamovala potpuna jednakost svih državljana prostrane Turske.

A u balkanskom kao i svetskom ratu rad obeju institucija prestaje, i tek 1922. godine, maja meseca, u Kumanovu se osniva Sokolsko društvo da, posle njegovog ogromnog uspeha u radu, 1926. bude ponovo osnovana i muzika, koja je sada ponela naziv Kumanovska sokolska muzika. I u posleratnoj sokolskoj muzici većina je starih članova, koji su sada ozbiljni ljudi i uživaju lep glas u građanstvu.

Utica j srpske muzike na celokupno građanstvo Kumanova i okoline, za proteklih dvadeset godina, ogroman je. Koliko se moglo radilo se da se glas srpskoga naroda podigne, nasuprot bugarskoj propagandi, koja je otpočela mnogo ranije i odrodila većinu srpskoga življa.

I taj svoj nacionalni uspeh muzika je obeležila proslavom dvadesetogodišnjice svoga postojanja i rada. I, zamislite, čime je obeležila? Jednom skromnom zabavom, priredenom u Sokolskom domu 7. februara ove godine. Alek. D. Aksić.

Glad na Kitajskem. V zadnjih 30 mesecih je razsajala vzdolž Rumene reke huda lakota in povzročila izgubo tolikih človeških življenj, da jo lahko štejemo med največje uime v zgodovini. Pri nas je težko razumeti, kaj je lakota. Skušajte si predočiti, da so na sto in na sto kilometrov daleč zaprte vse trgovine, vse pekarnice, vse specerijske štacune. Drugega ne moreš kupiti ko pest žita za vsoto, ki pomeni ves tedenski zaslužek. Vlakovi ni, da bi privlačili živila iz srečnejše pokrajine, ni avtomobilov, niti voz, ker živali so poginile od stradanja ali so že davno pojedene. Po poljih je vse suho, spaljeno, ker ni šel dež že toliko mesecev. Po nekkih predelih Kitajske je jako mraz, prebivalstvo se borno oblači v bombaževino, nima drv za kurjavo. In to životarenje se vleče že dve leti in pol. Tako se godi milijonom Kitajcev, ki jih otema samo smrt. V nekem kraju z osemsto družinami že nad eno leto živ krst ni okusil drugega ko listje in koreninice. (nk.)

Vulkani. Francuski otok Réunion, istočno od Madagaskara, ima vulkan, koji je za stanovništvo većita opasnost. U svojoj doba tamošnji narod smatrao ga je ždrelom pakla. Bory de Saint-Vincent pisao je 1801. god., da je naišao na silan otpor, kad je hteo da se uspenje na vulkan i da ga istraži. Još i sada, u prosvitljenije doba, nije ponestalo straha pred riganjem vulkana, što je nekakovo znamenje zla. Indijanac, zaposlen na poljima šećerne trske, ovako je označio mane svoje žene, prave Ksantipe: »Ukratko, gospodine, to nije žena, to je vulkanski dim.

Čim se pronese glas o njegovoj provali, nagru stanovnici sa svih strana da promatraju ždrelo iz bliza. Slika je zaista i zanimiva. Lava se obično sleva u polukrog pod rubom ždrelo, koje ima nekih 9 km promera. Katkada lava prekupi i preko toga zida, mladi deo ostrva je naime sasvim vulkanskog porekla. Zemlja je kao i podnožje Vezuva silno rodna. Netom se lava ohladi, već po njoj niče bujno drveće. Lava obično poplavljuje samo stare slojeve, tek tu i tamo segne dalje i prozroči dosta štete. (nk.)

Črnici u Udruženim državama. Dok je u Evropi besnio rat, dotle se je u Uniji vršila seoba naroda. Crnac, koji je radio u južnim državama pod neugodnim gospodarskim okolnostima, ugrabio je pruženu mu priliku te zapustio kraj, u kojem su njegovi predšasnici rabotali kao robovi i nastanio se po zapadnim državama. A od-

mah su se i Američani u severnom delu Unije našli pred jednakim zadacima, kakovi su iskršavali u južnim delovima u doba sužanjstva. Danas živi na stotine tisuća obojenih ljudi po zapadnim velegradovima. Kako belci pod nikoju cenu ne žele da stanuju pod istim krovom sa crncima, po svim američkim mestima otvoreni su crnački odeli. Najveći od ovih je u predgrađu New-York-Harlemu, koje broji 300.000 duša. Crnci su morali potpuno osvojiti Harlem. Još do nedavno njegove ceste spadale su među najlepše ulice New-Yorka. (nk.)

Stanovništvo, Čehoslovačke republike. Prema zadnjem brojanju pučanstva iz god. 1930. broji Čehoslovačka republika 14.723.234 stanovnika. Pri brojanju u god. 1921. pak je bilo 13.607.375 stanovnika, što znači, da se je za ovih deset godina stanovništvo republike pomnožilo za više od jednog milijuna. — Prag ima sada 848.768 stanovnika.

Madžari su sukrivci svetskoga rata. Poznati Raoul Chélar d, bivši urednik tiskovnog odeljenja u francuskom ministarstvu inostranih dela, koji važi za najvećerodostojnijeg poznavaoa Madžarske, pre kratko vreme izdao je u Parizu knjigu o odgovornosti Ugarske za svetski rat. Pisac je u svojoj službi osobno predobro upoznao Madžarsku i Madžare, upoznao se je i sprijateljio sa mnogim madžarskim odličnicima, naučio madžarski, potanko proučavao madžarsku istoriju i boravio u Madžarskoj i slučajno svagda bio osobno nazočan u najvažnijim danima madžarske politike. Ne može se stoga ovome čoveku osporiti nepoznavanje madžarskih prilika. Knjiga je dobar tuš većitom madžarskom teženju za revizijom mirovnih ugovora, jer tako uverljivo dokazuje madžarsku ratnu krivicu.

Chelard izvada iz madžarske narodne psihologije i veli, kako su razni neodređeni duhovni uplivi u ljudskoj duši odlučni za istorijski razvoj jednoga naroda. I tako nam Chelardova knjiga podaje u prvom redu psihološku sliku vladajućeg staleža u Madžarskoj. Pisac potanko analizira dušu Madžarske, pretresuje madžarsko poimanje istorije, motri uređenje madžarskih sela i varoši, objašnjava sa raznih strana značajne osobine madžarskoga naroda, istražuje socijalnu skladovitost madžarskog puka te iz svega toga izvodi zaključke o načinu i kakvoći madžarske politike.

U istoriji seže pisac natrag u doba pastirskog života Madžara, kada su kao bič božji udarili na srednju Evropu i počeli su također groziti i zapadnoj. Najzad su ih združeni Nemci i Sloveni ipak potisnuli u panonsku pustaru. Madžari su se tada učvrstili između severozapadnih i južnih Slovena i tako ih razdelili za uvek.

Dobar seljački puk polagano su potpuno zasužnjili i nametnuli im se kao razno više ili niže plemstvo i postepeno tom podložnom ljudstvu ucepili pojam »vladajućeg naroda«. Taj vladajući stalež često puta je također odrekao pokornost i kralju, neprestano se međusobom prepirao i uvek zavodio samo svojim gramzljivim materialističkim obzirima. Kao primer navada Chelard bitku kod Mohača 1526., kada su Madžari napustili Ludovika II., nadalje večno ugovarjanje Madžara sa užim srodnicima Turcima, nacionalistički preteranu revoluciju 1848., zatiranje nemadžarskih naroda u Ugarskoj u nameri da bi stvorili jedinstvenu madžarsku državu. Mimo dinastije sklapali su također savez sa Prusima i kasnije sa Nemcima u svrhu poraza dele istočne i srednje Evrope. Braća Koluman i Stjepan Tisza, po Chélar dovom mišljenju idejni su pokretači austrougarske velike uobrazilje, koja je Srbiju i južne Slovene toliko doba izazivala na bezuspešnu borbu Jugoslovena u Austro-Ugarskoj. K svemu tome pridružila se i napetost sa Francom Ferdinandom, koji je Madžare mrzio, tiha borba pred sarajevskim atentatom, madžarsko huškanje na dan pred ultimatumom i najzad znameniti Tiszin »alibi« te njegova himbena prevrtljivost i prikriveno veselje za ratom.

Sve to iznosi Chélar d jasno i točno i potkrepljuje svedočenstvima i dokumentima, uz izvanredno poznavanje stvari i iskrenim uverenjem, kako bi podao jasnu i nepristanu sliku predratne Madžarske. Kako pak svi događaji pokazuju, svetski rat Madžare nije opametio.

Dr. —ič.

IZ UREDNIŠTVA.

Ovaj broj »Sokolica« izlazi u povećanom opsegu radi vežaba koje donosimo, a po minimalnom programu propisane su za župska takmičenja muškog i ženskog naraštaja.

Poziv na saradnju. Uredništvo »Sokolica« konstatuje da su saradnici van Dravske banovine prilično malobrojni! Stoga ponovno moli svu braću i sestre i iz ostalih krajeva naše otadžbine, a koji se odlikuju pisanjem dobrih i zanimivih članaka i stavaka sokolskog i drugog sadržaja, kao također pesnike i foto-amatere, da šalju svoje radove »Sokoliku«. Kako je list namenjen sokolskom naraštaju iz cele države, to se moramo svi potruditi, da ga svojim saradnjom i potpomaganjem učinimo najboljim jugoslovenskim omladinskim listom u državi.

Ispravi! U »Sokoliku« br. 2. str. 30, u članku maršal Joffre, treći redak odozgo ima da glasi: ... danas rastete, ne možete se spominjati...